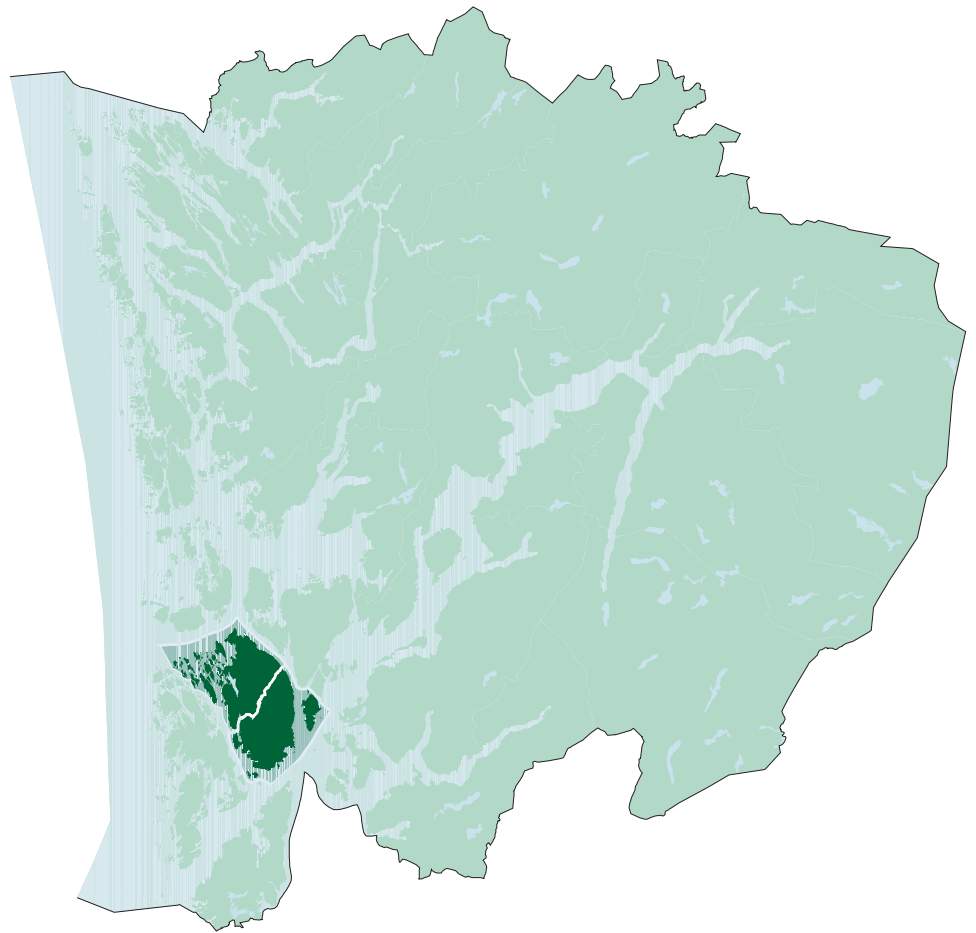

Viltet på Stord

Kartlegging av viktige viltområde
og status for viltartane

Stord og Fitjar kommunar og
Fylkesmannen i Hordaland
2004

Viltet på Stord

Kartlegging av viktige viltområde
og status for viltartane

Stord og Fitjar kommunar og
Fylkesmannen i Hordaland
2004

MVA-rapport 3/2004

Ansvarlege institusjonar: Stord og Fitjar kommunar og Fylkesmannen i Hordaland, miljøvernadv.		Rapport nr: MVA-rapport 3/2004	
Tittel: Viltet på Stord. Kartlegging av viktige viltområde og status for viltartane		ISBN: 82-8060-028-0 ISSN: 0804-6387	
Forfattar: Magnus Johan Steinsvåg og Olav Overvoll		Tal sider: 59	
Prosjektansvarleg: Magnus Johan Steinsvåg, Norsk Viltkompetanse		Dato: 29.03.2004	
<p>Samandrag: Etter initiativ frå Fylkesmannen si miljøvernavdeling, har Stord og Fitjar kommune gjennomført revidering av eksisterande viltkart. Kommunane er kartlagt under eitt. Målet med kartlegginga har vore å gje kommunane ei oppdatert oversikt over viktige viltområde til bruk i arealforvaltninga. Det er òg eit ønskje at kartlegginga skal føre til ei auka interesse for vilt og viltforvaltning, både i og utanfor kommunehusa. Medan det gamle viltkartet nesten utelukkande omhandla jaktbare artar, omfattar det nye kartverket alle viltartar i høve til det utvida viltomgrepet: Alle landlevande artar innan gruppene amfibiar, krypdyr, fugl og pattedyr. Det er lagt spesiell vekt på artar med økonomisk og rekreativ verdi (først og fremst hjortevilt), truga- og sårbare artar (raudlisteartar), område som er viktige for enkelte artar eller artsgrupper og område som er spesielt artsrike. Kartverket er delt i fire tema: 1) Hjorteviltkart, 2) småvilt, 3) opplysningar unnateke offentlegheit og 4) prioriterte viltområde (viktige- og svært viktige viltområde). Sistnemnde kart vil vere det viktigaste i overordna plansamanheng. Viltrapporten er eit viktig supplement til karta og inneheld generelt stoff om viltforvaltning, litt om korleis kartlegginga har blitt gjennomført, ein omtale av dei prioriterte viltområda og ei fullstendig oversikt over alle viltartar som er registrerte på Stord. To av karta er vedlagt: hjorteviltkartet og prioriteringskartet. Seks område på Stord er avmerka som svært viktige viltområde og åtte som viktige. I tillegg er det kartfesta nokre viktige trekkveggar og kryssingspunkt for hjort. Det er registrert 232 viltartar på Stord: 2 amfibiar, 2 krypdyrartar, 210 fugleartar og 18 pattedyrartar. Ein har hatt avgrensa ressursar til kartleggingsarbeidet og resultatet er av den grunn på ingen måte fullstendig. Dessutan kan situasjonen for viltet endre seg over tid, både naturleg og som ein følgje av tekniske inngrep og endra arealbruk. Det er derfor naudsynt å oppdatere kartverket med jamne mellomrom både for å fange opp endringar i arealbruk og ny kunnskap om viltet. Ein oppfordrar folk som sit inne med opplysningar eller finn feil og manglar ved kartverket, til å melde frå om desse til kommunen. Gjennom supplerande feltundersøkingar og opplysningar frå lokalkjende, vonar ein at kartverket over tid kan bli både meir presist og meir komplett.</p>			
<p>Referanse: Steinsvåg, M.J. & Overvoll, O. 2004. Viltet på Stord. Kartlegging av viktige viltområde og status for viltartane. – Stord og Fitjar kommunar og Fylkesmannen i Hordaland, MVA-rapport 3-2004: 1-59.</p>			
<p>Emneord: Stord kommune, Fitjar kommune, viltkartlegging, biologi, zoologi, amfibiar, krypdyr, fuglar, pattedyr</p>			
<p>Stord kommune Postboks 304 5402 Stord</p> <p>Tlf: 53 49 66 00 Fax: 53 49 66 01</p> <p>www.stord.kommune.no</p>	<p>Fitjar kommune Postboks 43 5418 Fitjar</p> <p>Tlf: 53 45 85 00 Fax: 53 45 85 01</p> <p>www.fitjar.kommune.no</p>	<p>Norsk Viltkompetanse v/ Magnus Johan Steinsvåg 5437 Finnås</p> <p>Tlf: 53 42 19 97 Mob: 97 12 19 60</p> <p>www.norskviltkompetanse.no</p>	<p>Fylkesmannen i Hordaland Miljøvernavdelinga Postboks 73105020 Bergen</p> <p>Tlf: 55 57 22 00 Fax: 55 57 22 01</p> <p>www.fylkesmannen.no/hordaland www.miljostatus.no/hordaland</p>

FORORD

Stortinget har vedteke (Stortingsmelding nr. 58, 1996-1997) at alle kommunane skal gjennomføra kartlegging og verdisetting av det biologiske mangfaldet (BM). Som ein del av dette arbeidet har Stord og Fitjar gjennomført ei kartlegging av viktige viltområde, og arbeidet med kartlegginga av naturtypar har starta opp.

Fylkesmannen i Hordaland, Miljøvernavdelinga (FMVA) har sidan midt på 1980-talet arbeidd med viltkartlegginga som eit viktig ledd i viltforvaltninga. Kommunane har fått hovudansvaret for dette arbeidet, men samspelet med Fylkesmannen har vore viktig for å få ei mest mogleg eins kartlegging i dei ulike kommunane.

FMVA gav alt i 1998 melding om at Stord og Fitjar var prioritert med offentlege midlar til eit slik arbeid. Saka har lagt "på vent" nokre år, men i samband med at kommunane på Stordøya har utvikla eit stadig nærare samarbeid innan landbruks- og miljøforvaltninga, var tida no inne for å ta opp hansken og starta arbeidet med viltkartlegginga for Stordøya.

For å sikra det faglege nivået på arbeidet med viltkartlegginga har kommunane leigd inn biolog Magnus Johan Steinsvåg frå Bømlo. Steinsvåg har etablert firmaet Norsk Viltkompetanse og har alt arbeidd ut tilsvarande plan for m.a. Bømlo kommune. Resultatet som no ligg føre, syner at Steinsvåg har mykje kunnskap om viltet på Stordøya også.

Viltregistreringane har i stor grad vore basert på intervju med lokale ressurspersonar som gjennom ei årrekke har arbeidd seg opp kunnskap om lokale viltførekomstar. Utan godt samarbeid med desse informantane, hadde det ikkje vore mogleg å kunna leggja fram dette dokumentet innanfor dei gitte rammene. Kommunane vil på det varmaste takka desse eldsjelene for godt samarbeid!

Sjølv om det tidlegare også har vore viltregistreringar på øya, er denne registreringa å sjå på som ein 1. generasjons plan. Det er heilt sikkert rom for betringar i desse registreringane. Det no er viktig at me klarar å få eit engasjement kring dette arbeidet og få ei endå betre registrering ved rulleringa av dokumentet om nokre år.

Frå kommunane si side vil me oppmoda til at registreringane/kunnskapen i dokumentet vert brukt på ein aktiv måte, både av innbyggjarane på øya og av andre som kan finna lærdom i materialet. Særleg ville det vore kjekt om den oppveksande generasjonen (skuleungdomen/studentane) kan nytta opplysningane som basis for utgreiingar innan natur- og miljøforvaltninga m.m.

Kommunane (administrasjonen og politikarane) vert også ein viktig brukar av kartlegginga, dette gjeld både innan den tradisjonelle arealforvaltninga (utarbeiding av planar m.m.), men også som ei viktig informasjonskjelde om kommunane.

Utanom tilskot frå Fylkesmannen si Miljøavdeling og lokale midlar frå Viltfonda i Stord og Fitjar, har grunneigarlaga og skogeigarlaga i kommunane gjeve tilskot til arbeidet. Dette syner at me har aktive grunneigarar som er og vert viktige medspelarar for ei framtidretta forvaltning av m.a. viltet i Stord og Fitjar.

Miljøvernavdelinga v/Olav Overvoll har vore viktig å ha på laget, ei særskilt takk for samarbeidet så langt.

Stordøya har no fått eit godt viltkart, som gir ein god og samla oversikt over dei mest verdfulle områda for viltet. Vårt ynskje er at denne informasjonen skal verta nytta for å auka kunnskapen om naturen og føra til at me alle får større interesse for å ta vare på denne ressursen.

Stord/Fitjar 29.03.04

Arvid Helvik
Stord kommune

Ove Gjerde
Fitjar kommune

INNHALD

FORORD	5
INNHALD	7
1. INNLEIING	9
BAKGRUNN.....	9
LOVGRUNNLAG.....	9
INTERNASJONALE KONVENSJONAR.....	9
ANDRE SENTRALE DOKUMENT.....	10
KVIFOR SIKRE EIT MANGFALD AV VILTARTAR.....	10
2. FRAMSTILLING OG BRUK AV VILTKART	11
PRAKTISKE PROBLEM VED VILTKARTLEGGING.....	11
UTFORMING AV VILTKARTA.....	11
KORLEIS BRUKE VILTKARTA?.....	12
VILTRAPPORTEN.....	12
TILGANG TIL KARTFESTA INFORMASJON.....	12
OPPDATERING OG REVISJON AV VILTKARTA.....	12
3. METODIKK FOR ARBEIDET PÅ STORD	13
STYRING/ORGANISERING AV PROSJEKTET.....	13
4. NATURGRUNNLAGET	14
GEOGRAFISK PLASSERING OG AREALBRUK.....	14
LANDSKAP OG GEOLOGI.....	14
KLIMA.....	14
VEGETASJON.....	14
5. SKILDRING AV VILTMØRÅDA PÅ STORD	15
SVÆRT VIKTIGE VILTMØRÅDE.....	15
VIKTIGE VILTMØRÅDE.....	15
VIKTIGE TREKKVEGAR FOR HJORT.....	16
6. TRUA OG SÅRBARE ARTAR PÅ STORD	20
GENERELT OM TRUA OG SÅRBARE ARTAR.....	20
RAUDLISTER.....	20
7. STATUS FOR VILTET PÅ STORD	23
AMFIBIAR.....	23
KRYPDYR.....	23
FUGLAR.....	23
PATTEDYR.....	38
8. BRUKARINTERESSER I NATUREN OG KONFLIKTAR I FORHOLD TIL VILTET	42
SKOGBRUK.....	42
JORDBRUK.....	42
FRILUFTSLIV OG FERDSEL.....	43
JAKT.....	43
FAUNAKRIMINALITET.....	43
BUSTADAR OG INDUSTRI.....	44
VEGAR.....	44
VASSDRAGSREGULERING.....	44
KRAFTLEIDNINGAR.....	44
AVFALL.....	44
OPPDRETTSANLEGG.....	45
9. INFORMANTAR	45
10. LITTERATUR	46
11. ARTSLISTE	49
12. KART	55

1. INNLEIING

BAKGRUNN

Naturområda våre blir i aukande grad utsett for inngrep av ulike slag. Utbygging av bustadfelt, industri og andre naturinngrep utgjer eit stadig større press på areala. I denne samanheng er det viktig å kunne integrere viltinteressene i planarbeidet. Bakgrunnen for å lage eit viltkartverk er først og fremst eit ønskje om at viltinteressene i større grad skal bli tatt omsyn til i arealforvaltninga, mest på lokalt nivå gjennom kommuneplanen sin arealdel, men òg på regional- og nasjonalt nivå. Dei offentlege brukarane av kartverket vil først og fremst vere kommunen, Fylkeskommunen, Fylkesmannen og Direktoratet for naturforvaltning.

Det er òg eit ønskje at viltkartverket skal bidra til å auke kunnskapen og interessa for vilt blant kommunen sine innbyggjarar. Derfor er det viktig at kart og viltrapport blir tilgjengeleg for skular og naturinteresserte i kommunen.

Tidlegare viltkart har vore prega av ein-sidedig fokusering på det jaktbare viltet. Dei nye viltkarta er meir omfattande og skal i prinsippet omfatte alle viltlevande landpattedyr, fuglar, amfibiar og krypdyr. Dette er i tråd med det såkalla utvida viltomgrepet, jamfør viltlova sin § 2. Det er ikkje økonomisk mogleg å kartleggje alle viltartar, det er heller ikkje praktisk forvaltningsmessig sett. Derfor er det i kvar kommune gjort eit utval over kva artar og artsgrupper ein ut frå lokale, forvaltningsmessige omsyn meiner det er viktig å få kartlagt. Typiske døme er vinterbeite og viktige trekkeveggar for hjort, hekkeplassar for rovfugl, spelplassar for storfugl, sjøfuglkoloniar, våtmarkslokaltetar og spettelier (skogslir med gammal skog, eldre ospesholt og god tilgang på død ved). Førekomstar av trua- og sårbare artar står sjølvstarkt og sentralt. På denne måten ønskjer ein å kartfeste område som er av særskilt verdi for ulike viltartar, og som ein derfor bør ta spesielle omsyn til i arealplanlegginga.

LOVGRUNNLAG

At ein skal ta omsyn til viltet og viltet sine leveområde er grunnfesta i lovverket. Viltlova er den mest sentrale, men fleire andre sektorlover har relevans for viltforvaltninga.

- *Viltlova* legg rammer for forvaltninga og utøving av jakt og fangst. Sentralt står føremålsparagrafen, §1, som fastslår at *viltet og viltet sine leveområde* skal forvaltast slik at naturen sin produktivitet og artsmangfald blir

bevart. §7 fastset at *omsynet til viltinteressene skal innpassast i den oversiktle planlegginga i kommune og fylke*. Innpassing av viltinteressene i arealplanlegginga krev solid kunnskap om viltet i det aktuelle planområdet. Kunnskapen om ulike funksjonsområde må vere kartfesta, slik at arealplanleggjarar i sitt daglege arbeid kan ta dei naudsynte omsyn. Viltlova fastset òg at *vedkommande myndighet på eit tidleg stadium i planlegginga skal søke samarbeid med viltorgana*.

- *Plan- og bygningslova* pålegg kommunen m.a. å utarbeide kommuneplanar for arealdisponeringa der alle samfunnsinteresser, også viltinteressene, skal vurderast.
- *Skoglova* legg rammene for bruk og utnytting av skogareala. Lova sitt føremål er å fremje skogproduksjon, skogreising og skogvern, men lova fastslår òg at det skal leggjast vekt på skogen sin funksjon som livsmiljø for planter og dyr og som område for jakt og fiske. I Hordaland er ein relativt liten del av arealet skogkledd (ca. 17%), men skogsmiljøa er viktige viltbiotopar. Forvaltning og drift av desse områda er derfor svært viktige i viltforvaltningssamanheng.
- *Naturvernlova*. Områdevern og vern av enkeltobjekt skjer med heimel i naturvernlova. Områdevern er eit viktig verkemiddel for å sikre spesielle naturområde.
- *Friluftsløva* skal først og fremst avklare forholdet mellom grunneigarar og friluftsfolk, men lova nemner òg at ferdslar i utmark skal føregå omsynsfullt overfor grunneigarar, brukarar og andre. Ein skal derfor òg ta omsyn til viltet ved ferdslar i skog og mark.
- *Lov om motorferdsel i utmark* har som utgangspunkt at motorisert ferdslar i utmark skal vere forbode. Lova sitt føremål er å regulere motorferdsel i utmark og vassdrag "med sikte på å verne om naturmiljøet og fremme trivselen". To tilhøyrande forskrifter av 1988 er òg sentrale her.

INTERNASJONALE KONVENSJONAR

Noreg har ratifisert (underteikna og gitt si tilslutning til) fleire internasjonale avtalar som er sette i verk for å sikre det biologiske mangfaldet. Internasjonale avtalar forpliktar også på lokalt plan, fordi det er her den praktiske forvaltninga finn stad.

- *Ramsarkonvensjonen* (1975) gjeld vern av våtmarksområde, særleg med tanke på fuglar.

- *Washingtonkonvensjonen – CITES* (1975) regulerer den internasjonale handelen med trua og sårbare viltartar.
- *Bernkonvensjonen* (1979) har som føremål å verne europeiske artar av ville dyr og plantar, og leveområda deira.
- *Bonnkonvensjonen* (1979) gjeld vern av trua og sårbare viltartar som regelmessig kryssar landegrensene (trekkjande artar).
- *Riokonvensjonen eller biodiversitetskonvensjonen* (1993) legg opp til nasjonale prosessar der partane sjølv må identifisere biologisk mangfald som krev bevaringstiltak. Partane er dessutan forplikta til å utvikle nasjonale strategiar for berekraftig bruk og bevaring av biologisk mangfald. Riokonvensjonen er den som i størst grad har konsekvensar på lokalt plan fordi den understrekar verdien av lokalt biologisk mangfald. Denne konvensjonen har truleg vore ei viktig årsak til at den nasjonale forvaltninga ønskjer å satse på ei landsdekkjande, kommunevis kartlegging av biologisk mangfald.

ANDRE SENTRALE DOKUMENT

Fleire dokument utgjevne av styresmaktene er sentrale i forhold til viltforvaltning. Gjennom stortingsmeldingane gir styresmaktene uttrykk for korleis ein ønskjer å forme politikken på spesielle område i åra framover. Her uttrykkjer ein gjerne politiske målsetjingar og kva verkemiddel ein vil setje i verk får å nå desse.

- St. melding nr. 13 (1992-93) om FN konferansen om miljø og utvikling i Rio de Janeiro
- St. prp. 56 (1992-93) Om samtykke til ratifisering av konvensjonen om biologisk mangfald
- St. melding nr. 31 (1992-93) Den regionale planleggingen og arealpolitikken
- Miljøverndepartementet sitt rundskriv til kommunane (T-937) "Tenke globalt - handle lokalt"
- St. melding nr.58 (1996-97) Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling. Dugnad for framtida.
- St. melding nr. 8 (1999-2000) Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand
- St. melding nr. 42 (2000-2001) Biologisk mangfald. Sektoransvar og samordning

KVIFOR SIKRE EIT MANGFALD AV VILTARTAR

Grunnen til at vern av viltet har blitt gjenstand for både internasjonale- og nasjonale lovverk og avtalar er mange, men dei fleste er bygde på erkjenninga at vi sjølve er ein del av naturen og er heilt avhengige av naturprodukt for å overleve. Grovt sett kan argumenta delast inn i tre hovudgrupper:

- *Økonomiske- og materielle argument:* Menneska har til alle tider vore avhengig av viltet for å overleve, og i nyare tid har viltet mange stader blitt ein viktig økonomisk ressurs. Sjølv om ikkje alle dyreartar er like viktige økonomisk og materielt i dag, kan andre artar kanskje få stor betydning for oss i framtida. Eit *genetisk mangfald* er òg viktig for menneska si materielle og økonomiske utvikling. Husdyra våre er framavla frå eit fåtal ville artar. Ved stadig seleksjon på enkelte eigenskapar dukkar det alltid opp uforutsette problem, ved at visse uønskete eigenskapar følgjer dei ønskete eigenskapane. Seleksjon på eit fåtal eigenskapar fører òg til tap av genetisk variasjon. Ville populasjonar kan i denne samanheng vere naudsynt som kjelde til "nytt" genetisk materiale. Genforskning på ville dyr kan òg vere viktig i samband med vidare husdyravl fordi det hjelper oss til å forstå dei naturlege seleksjonsmekanismene.
- *Kulturelle- og estetiske argument:* Storviltjakt kan vere ein økonomisk viktig ressurs, men det er neppe økonomien som er drivkrafta bak jegeren sin motivasjon for å drive jakt. Jakt har lange kulturelle tradisjonar, og det å drive jakt er kanskje òg ein del av mennesket sin nedarva biologi. Både for jegeren og andre natur- og friluftinteresserte, er opplevinga av naturen i seg sjølv ofte det viktigaste. Og sjølv om særinteressene er mange, er eit mangfald av viltartar ofte ei kjelde til rikare naturoppleving.
- *Etiske- og moralske argument:* Mennesket er den einaste dyrearten som med fullt medvit kan utrydde andre artar, dette gir oss eit særskilt ansvar. Mange hevdar at alle levande organismar har den same retten til eksistens, uavhengig av om dei synes til nytte eller skade for mennesket. Vi har òg eit ansvar i forhold til framtidige generasjonar sine moglegheiter for naturbruk og naturopplevingar.

2. FRAMSTILLING OG BRUK AV VILTKART

PRAKTISKE PROBLEM VED VILTKARTLEGGING

Dei ulike viltartane set ulike krav til leveområdet sitt. Leveområdet skal dekke fleire funksjonar, først og fremst næring, hekke-/yngleplass og skjul. Nokre artar er spesialiserte, medan andre artar er meir tilpassningsdyktige og kan finnast i ei rekkje ulike biotopar. Enkelte små plante- og insektetarar kan klare seg med leveområde på berre nokre titals kvadratmeter, medan t.d. hønssehauken gjerne brukar eit areal på 20-50 km². Dei store rovdyra er ekstreme i sitt krav til storleik på leveområde. T.d. reknar ein med at ei familiegruppe av gaupe (ho med to ungar) treng eit leveområde på ca. 500 km². Einslege hann-gauper kan ha leveområde som er opptil 1500 km².

Det som først og fremst bestemmer storleiken på leveområdet er næringstilgangen. Kor stort leveområde eit individ eller eit ynglepar med ungar treng kan variere geografisk, alt etter lokal næringstilgang. For mange artar forandrar kravet til leveområde seg også med årstidene, både når det gjeld storleik og kvalitet.

Desse momenta gjer viltkartlegginga komplisert og det er umogleg å fange opp alle viktige funksjonsområde for alle artar. Ein har derfor vore nøydd til å gjere eit utval. Utvalet er gjort ut kunnskap om dei ulike viltartane sin biologi og førekomst i kombinasjon med praktiske omsyn. Enkelte område er relativt enkle å avgrense, som t.d. viktige våtmarksområde, faste hekkplassar og spelplassar. Det er mykje verre å avgrense ein art sitt *leveområde*, og ei slik avgrensing må bli skjønsmessig. Når det gjeld leveområde har ein lagt vekt på å kartfeste område for arealkrevjande og/eller fåtalige artar med spesielle biotopkrav. Slike artar det knyter seg ofte store forvaltingsmessige utfordringar til fordi leveområda, grunna storleiken, ofte blir utsette for fragmentering (blant dei mest aktuelle artane i Hordaland er villrein, hønssehauk, storfugl, kvitryggspett).

UTFORMING AV VILTKARTA

Alle kommunar som har gjennomført viltkartlegging har dei kartfesta opplysningane på digital form. På denne måten kan kartdata lett tilpassast kommunen sitt kartinnsynsverkty og kommunen kan framstille kart med ulike tema etter behov.

Ved utskrift av viltkart er det vanleg å dele informasjonen på fire temakart:

1) *Hjortevilt*. Oversikt over hjorteviltet sine viktigaste beiteområde og trekkvegar (på Stord er

hjort den einaste aktuelle arten). Når det gjeld beiteområde for hjort kan enkelte vinterbeiteområde vere viktige å kartfeste. Dette gjeld helst i område der det er sannsynlig at tilgang på vinterbeite kan vere ein minimumsfaktor i snørike vintrar.

2) *Småvilt*. Oversikt over viktige førekomstar og funksjonsområde for småviltet. I praksis dreier denne informasjonen seg stort sett om fuglar. Men spesielt viktige førekomstar av amfibiar kan òg vere viktig å kartfeste (t.d. alle førekomstar av stor salamander og særleg store yngleplassar for frosk og padde).

3) *Skjerma opplysningar*. Nokre opplysningar er untatt offentlegheit fordi det kan tenkast at opplysningane kan bli misbrukt og at allmen kjennskap til dei kan vere til skade for den aktuelle viltarten. Dette gjeld m.a. hekkplassar for enkelte rovfuglartar og spelplassar for storfugl og orrfugl. Opplysningane er tilgjengelege for saksbehandlarar i kommunen og hos Fylkesmannen, og vil først og fremst bli nytta i tilfelle der ein står framfor konkrete arealinngrep.

4) *Prioriterte viltområde*. Dette temaet er framstilt med grunnlag i dei tre andre og viser område der viltet bør ha høg prioritet. Kartet over prioriterte viltområde vil vere det viktigaste når det gjeld å trekke opp dei store linjene i arealplanlegginga. Ein deler dei prioriterte viltområda i to kategoriar; svært viktige viltområde og viktige viltområde.

Svært viktige viltområde

Dette er område som ut frå artsførekomstar og funksjon blir vurderte å vere spesielt viktige. I desse områda bør viltinteressene bli tillagt avgjerande vekt i arealplanlegginga. Tekniske inngrep som fører til forringing av områda sin verdi for viltet er uønskt. Det same gjeld tiltak som fører til auka ferdsel og forstyrringar i området. Ved planlegging av tiltak eller aktivitetar i slike område er det viktig at viltansvarlege på kommune- og fylkesnivå blir kontakta tidleg i planprosessen slik at negative konsekvensar blir så små som mogleg.

Viktige viltområde

Også i desse områda bør ein gi viltinteressene høg prioritet i arealsaker. Desse områda har ikkje like avgjerande kvalitetar for viltet som dei svært viktige viltområda. Likevel gjeld dei same retningslinjene her.

Også i områda utanfor dei prioriterte viltområda pliktar ein å ta normale omsyn til viltet (jf. Viltlova!)

Mange mindre område som ikkje har kome med i viltkartlegginga kan likevel reknast som verdfulle viltbiotopar. Dette gjeld til dømes område med frodig skog i kantar mot kulturmark, kantskog langs elvar og bekkar, mindre vatn/tjørn og område med rik lauvskog i kulturlandskapet. Sjølv om desse områda ikkje er viste på viltkartet, er det viktig å vere klar over verdien slike område kan ha både som leveområde og såkalla spreidingskorridorar for viltet.

KORLEIS BRUKE VILTKARTA?

Viltopplysningane kan ha mange bruksområde, men er først og fremst tenkt brukt i kommunal arealforvaltning. Oversikta over prioriterte viltområde eignar seg best når dei store linjene i kommuneplanarbeidet skal trekkast. Dei prioriterte viltområda tyder ikkje vern, men bør sjåast på som ein "ver varsam plakat", der ein ønskjer at viltinteressene skal bli tekne særskilt omsyn til. Dersom det likevel skal gjerast større arealinngrep i slike område, bør dei meir detaljerte opplysningane frå dei andre temakarta nyttast for å prøve å gjere konfliktane så små som råd. I mange tilfelle vil det vere naudsynt med supplerande undersøkingar i forkant av større arealinngrep. Dette gjeld særleg der dei underliggende artsopplysningane er usikre og mangelfulle.

Dei prioriterte viltområda legg ikkje formelle restriksjonar på vanleg næringsverksemd som t.d. skogsdrift. Men ved planlegging av større inngrep i slike område oppfordrar ein den enkelte grunneigar til å ta særlege omsyn og å rådføre seg med personar med fagkompetanse innan viltbiologi. Også i slike tilfelle vil det ofte vere naudsynt med supplerande undersøkingar.

VILTRAPPORTEN

Viltrapporten er ein viktig del av viltkartverket. Her finn ein mellom anna ein kort omtale av dei viktigaste viltområda med ei grunngjeving for kvifor dei har fått høg prioritet. I tillegg blir alle dei ulike artane som er registrert i kommunen omtala. Nokre artsomtalar gir viktig bakgrunn for å kunne sette artsinformasjonen på karta i rett perspektiv.

Viltrapporten bør gjerast tilgjengeleg for alle som jobbar med arealplanlegging i kommunen, t.d. teknisk kontor og landbrukskontoret, og kan med fordel delast ut til skular, organisasjonar og interesserte einskildpersonar.

TILGANG TIL KARTFESTA INFORMASJON

Viltkarta er først og fremst meint å vere ein reiskap til bruk i arealplanlegginga. Kommunen er derfor viktigaste brukar, men også anna offentlig og privat forvaltning vil kunne bruke desse datasetta i ulike samanhengar. Det er eit ønskje at den enkelte grunneigar skal ta omsyn til biologisk mangfald på sin grunn. Aktuelle grunneigarar skal derfor informerast og få tilgang til relevante opplysningar. Skular bør få tilgang til rapport og kart til bruk i lokalundervisninga. Relevante lag, organisasjonar eller enkeltpersonar vil, gjennom kjennskap til kart og rapport, kunne kome med konstruktive innspel til endringar og ny informasjon.

Gjennom Fylkesmannen si miljøvernavdeling og Direktoratet for naturforvaltning blir datasetta fagleg vurderte og lagt inn i Naturbasen. Naturbasen er ein nasjonal database for kartfesta naturinformasjon som no er tilgjengeleg over internet.

OPPDATERING OG REVISJON AV VILTKARTA

Jamleg oppdatering av viltkartverket er viktig for å 1) påføre ny kunnskap og 2) fange opp eventuelle endringar i viltet sin bruk av arealet, anten det skuldast naturlege endringar eller endringar som følgje av tekniske inngrep. Det blir anbefalt ein årlig gjennomgang av kartverket i samråd med Fylkesmannen for påføring av nye opplysningar eller korrigeringar. Det blir også anbefalt ein hovudrevisjon kvart fjerde år, i samband med revisjon av kommuneplanen.

Fordi ein har hatt avgrensa ressursar til kartleggingsarbeidet kan ikkje resultatet reknast som fullstendig. Det er fullt mogleg at enkelte område som burde ha blitt klassifisert som prioriterte viltområde kan ha blitt oversett eller at enkelte prioriterte viltområde har fått for vid avgrensing. Ved kartfestinga er det òg gjort skjønsmessige vurderingar, som nok kan vere gjenstand for diskusjon. Gjennom revideringar, som både inkluderer informasjon frå publikum og feltarbeid utført av fagfolk, vonar ein at presisjonen i viltkartverket vil kunne forbetrast med tida.

Både kommunen og fylkesmannen si miljøvern-avdeling tek gjerne imot ny informasjon!

3. METODIKK FOR ARBEIDET PÅ STORD

STYRING/ORGANISERING AV PROSJEKTET

Viltkartleggjar og prosjektansvarleg har vore Magnus Johan Steinsvåg, Norsk Viltkompetanse. Kommunale kontaktpersonar for prosjektet har vore skogbruks- og miljøsjef Ove Gjerde ved Fitjar kommune og leiar for eining landbruk Arvid Helvik ved Stord kommune. Avgrensing og vektning (verdivurdering) av kartfesta område har blitt gjort av viltkartleggjaren i samarbeid med fylkesmannen si miljøvernavdeling.

INNSAMLING AV INFORMASJON

Feltarbeid, innsamling og kartfesting av viltopplysningar har blitt gjennomført av viltkartleggjaren. Følgjande informasjonskjelder er nytta:

- Opplysningar frå fylkesmannen si miljøvern-avdeling
- Intervju med lokale personar med kunnskap om viltet i kommunen
- Arkivmateriale og eldre viltkart
- Litteratur
- Norsk hekkefuglatlas (nettdatabasen)
- Eigne feltregistreringar (15 dagar)

UTARBEIDING AV RAPPORTEN

Viltrapporten sin spesielle del er skreve av Magnus Johan Steinsvåg. Olav Overvoll ved fylkesmannen si miljøvern-avdeling har skreve kapittel 1, 2, 6 og delar av kapittel 8.

Artslista er utarbeid på grunnlag av generell kunnskap om fuglefaunaen i kommunen, opplysningar frå Zoologisk Museum Bergen og gjennomgang av litteratur. Ein del av opplysningane er funne ved gjennomgang av "Krompen", Norsk Ornitologisk Foreining sitt regionaltidsskrift for Hordaland.

KARTFRAMSTILLING

Manuskarta er digitaliserte av Fylkesmannen si miljøvern-avdeling etter manuskart i målestokk 1:50 000 utarbeidd av viltkartleggjar. I nokre tilfelle er det nytta digitale markslagskart ved vurdering av områdegrensar.

Den generelle metoden for kartframstilling er skildra i DN-handbok 11 (DN 1996). Her legg ein opp til at karta over prioriterte viltområde blir framstilt ved såkalla overleggsanalyse. Denne metoden er ikkje brukt i Stord. Her er avgrensinga av prioriterte viltområde gjort med fagleg skjøn, på grunnlag av opplysningar om artsførekomstar og kunnskap om dei aktuelle artane sine habitatkrav.

I tillegg til å intervju lokale ressurspersonar med kunnskapar om viltet, har registreringar i felt vore ein viktig del av kartleggingsarbeidet. Foto: Magnus Johan Steinsvåg.

4. NATURGRUNNLAGET

GEOGRAFISK Plassering og AREALBRUK

Øya Stord ligg midt i Sunnhordland i innløpet til Hardangerfjorden og omfattar kommunane Stord og Fitjar. Nabokommunane er Bømlo i sørvest, Sveio i sør, Kvinnherad og Tysnes i aust og Austevoll i nord. Dei største tettstadane er Leirvik (ca. 11.000 innb.), Sagvåg (3.300) og Fitjar (1200).

Arealet av Stord og Fitjar kommunar er på høvesvis 144 km² og 145 km². Med eit landareal på 241,2 km² er Stord den nest største øya i Hordaland (berre Osterøy er større).

I begge kommunane utgjer jordbruksareal i drift omlag 6% av totalarealet. Produktiv skog utgjer 28% av arealet i Fitjar og 36% i Stord.

LANDSKAP OG GEOLOGI

På mange måtar er øya Stord eit Noreg i miniatyr, med kyst og skjergard og større skog- og fjellområde. Høgaste punkt er Mehammarsåta (749 moh.) i Stord nær grensa mot Fitjar. Samanlikna med t.d. det oppstykkja kystlandskapet i nabokommunen Bømlo, er Stordøya meir kompakt. Her er det i hovudsak Fitjarøyane i nordvest som bidrar med det klassiske ytre kystlandskapet.

Øya Huglo finn ein aust i Stord kommune. Den er 13,2 km² og har mange av dei same naturtypene som Stordøya. Topografien og landskapet på Huglo liknar mykje på det ein finn på Stordøya, men delar av Huglo skil seg ut med mykje kalkgrunn som gjev godt grunnlag for eit rikt planteliv.

Geologisk sett kan ein grovt seie at ein i Fitjar finn harde bergartar som granitt og gabbro, medan Stord har meir sedimentære bergartar, særleg sør i kommunen. Dette skiljet i bergrunnen går langs ei temmeleg bein linje mellom Dyvika og Agdestein (Rabben 2000) og gir seg tydelege utslag både i topografi og vegetasjon. Dei sedimentære bergartane i låglandet på Stord gir grunnlag for mange krevjande planteartar. Dei harde bergartane er sure og næringsfattige og har generelt dårlegare vektstilhøve.

KLIMA

At Stordøya ligg så langt mot vest gjer at vegetasjonen i stor grad vert påverka av nærleik til havet. Klimaet vert kalla oseanisk eller kystklima, og er kjenneteikna ved milde vintrar, kjølege somrar og mykje nedbør. Gjennomsnittstemperatur for kaldaste månad i låglandet på Stord er 1 °C (februar) og varmas-

te månad 14 °C (juli og august). Årsmiddeltemperaturen er 7.2 °C. Årsnedbøren er 1600-2000 mm og det regnar vanlegvis minst i mai og mest i september.

VEGETASJON

Barskogen er dominerande skogtype på Stord. Særleg i Stord kommune finn ein større furuskogar med gode vekstforhold. Delar av skogen er nokså gammal med store grove tre. I Ådlandskogen er enkelte tre opptil 300 år (Benonisen 1997). I enkelte skogområde er det òg innslag av purpurlyng, som er avhengig av det heilt vestleg havpåverka klimaet som ein finn yts langs vestlandskysten. Elles vert skogbotnen dominert av einer, blåbær og røsslyng. Barskogen byrjar å minka når ein kjem nordover og eit stykke inn i Fitjar kommune. Her vert landskapet meir ope med lynghei og jordbruksområde, og skogen er i større grad planta.

Av edellauvskogar finn ein den største svartorskogen i Noreg på Hystad i Stord kommune. Her er det òg andre varmekjære treslag, som barlind, kristtorn og bergflette. Elles er eik, ask og hassel relativt vanlege treslag mange stader, særleg i dei sørlege delane av Stord. Det er òg innslag av alm og lind.

Store delar av berggrunnen på Huglo og Storsøy (nord for Huglo) er kalkgrunn. Dette gjev næringsrik jord og eit godt grunnlag for mange planteartar som strandlauk, hjartegras og kantkonvall, her finn ein dessutan mange orkidear (Benonisen 1997).

Digernes skil seg ut som eit spesielt produktivt skogområde, og mykje av skogen er dominert av gamal furuskog, med innslag av kristtorn, lind og andre edellauvtre i sørhellingane. Området er elles rikt på orkidear, særleg flekkmarrihand og vårmarihand. Skogfrue og skjelrot finst òg i dette området.

Ein relativ stor del av Stordøya er areal over tregrensa. I slike område finn ein meir fjellprega artar. På Mehammarsåta og Grønafjellet veks reinrose og fjellsmelle som er typiske for høgfjellet (Benonisen 1997, Rabben 2000). I slike høgareliggjande område kan ein òg finne andre fjellartar som t.d. dvergbjørk og molte (Rabben 1997). Store delar av fjellområda vart tidlegare mykje nytta som utmarksbeite. Slik bruk av området har blitt mindre med åra og bjørka har etterkvart byrja å ta over landskapet. I enkelte dalar og lier som t.d. Børtveitdalen finst det bjørkeskog med enkelte tre av store dimensjonar (Benonisen 1997).

5. SKILDRING AV VILTOMRÅDA PÅ STORD

Gjennom viltkartlegginga er det avgrensa 14 prioriterte viltområde i Stord og Fitjar: 6 særleg viktige- og 8 viktige viltområde. I det følgjande blir kvart einskild viltområde gitt ein kort omtale. Nummera på dei ulike viltområda refererer til områdenummera på viltkartet (Kart 2).

Fleire av dei prioriterte områda er relativt store. Innan desse områda er det registrert fleire viktige funksjonsområde for arealkrevjande og sårbare artar (storlom og kongeørn i fjellet og hønehauk, storfugl og kvitryggspett i skog). Desse artane er avhengige av store areal av den aktuelle naturtypen og avgrensinga er gjort med tanke på dette. Ei fragmentering av desse områda vil kunne føre til forringing av leveområda til dei aktuelle artane, både som ei følgje av dårlegare tilgang på eigna leveområde og auka forstyrning.

SVÆRT VIKTIGE VILTOMRÅDE

Område 1. Fitjarøyane

Større marint område med holmar, skjer og større og mindre øyar, med få og små tekniske inngrep. Sjølv om tettleiken av sjøfugl truleg ikkje er spesielt høg, er storleiken på området interessant i seg sjølv. Området inneheld både hekkholmar og grunne sund som eignar seg for næringssøk. To havørnpar er påvist hekkande i området og i 2002 vart det påvist hekking av kongeørn. At kongeørna hekkar i skjergarden er ikkje vanleg. Hubro hekkar sannsynleg i området. Måsar hekkar på fleire av holmane og tjuvjo vart påvist hekkande sommaren 2002. Tjuvjoen var tidlegare ikkje uvanleg som hekkfugl i Hordaland, men no hekkar kanskje berre 2-3 par årleg i fylket. Lengst nordvest i Fitjarøyane ligg Eggholmen sjøfuglreservat. Tidlegare var det ein nokså stor måsekoloni på denne holmen, med alle dei fire vanlege artane, men hekkbestanden har blitt redusert i løpet av 1990-åra (Byrkjeland 1999). Siste teljing i 1998 synta at gråmåse, svartbak, fiskemåse og ternar framleis hekka. Status per 2003 er ikkje kjent.

Område 2. Aravatnet-Svartavatnet i Stord

Relativt kupert fjellområde med fleire større vatn. I lågareliggende delar finn ein m.a. eldre lauvskog med mykje død ved og potensielle reirtre for spettefugl. Hekkeområde for kvitryggspett er m.a. sist registrert sommaren 2002. Dei større vatna er beiteområde for storlom, som òg hekkar i dette området. Dette opne fjellområde er dessutan viktig jakt- og hekkeområde for kongeørn. Dette er det einaste stabile hekkeområdet for kongeørn på Stord.

Område 3. Rutle-Rydland

Større, kupert furuskogområde. Mykje av skogen er eldre naturleg furuskog på høg bonitet, med godt innslag av død ved og lauvtre. Fleire hekkeområde for gråspett og kvitryggspett er kartfesta. To par hønehauk og eit par musvåk er påvist hekkande. Delar av området vert rekna som viktig vinterbeite for hjort. Det varierte skoglandskapet er viktig som leveområde for storfugl. Det er i dei attverande naturskogsområda ein finn dei største kvalitetane for viltet.

Område 4. Grov-Vatnadalen-Iglatjødno

Større barskogområde på god bonitet. Rik skogmosaikk med innslag av myrar og ulike lauvtre. Mindre oreskogar i bekkedrag. Enkelte stadar finn ein større grove eiketree. Den gamle, produktive skogen har god tilgang på død ved og kvitryggspetten har hekka i dette skogområdet i lang tid. Sist registrerte hekking var i 2002. Det er registrert to territorium for hønehauk og ein speltplass for tiur i området. Storfuglbestanden blir rekna som god. Området kring Agdestein vert rekna som eit viktig vinterbeiteområde for hjort.

Område 5. Digernes

Område med eldre furuskog på god bonitet. Det finst òg innslag av edellauvtre som hassel og lind, og enkelte gamle, store eiker. Den gamle skogen har bra innslag med død ved, noko som gjer området attraktivt for spettar. Kvitryggspett er registrert hekkande. Også hønehauk hekkar fast i området og storfuglkull vert jamleg observert på forsommaren. Området er beiteområde for hjort, særleg vinterstid.

Område 6. Sævarhagsvikjo

Større strandområde med evje og leirbotn som vert tørrlagd ved fjøre. Viktig raste- og beiteområde for ender og vadefuglar. I 1989 vart det bygd ei stor småbåthamn i Sævarhagsvikjo, og området vart redusert frå ca. 65 da til ca. 45 da. Men Sævarhagsvikjo er framleis ein av dei "beste" vadarlokalitetane i fylket. 25 vadefuglartar er observert på lokaliteten (Heggland 2003). Dei vanlegaste artane er sandlo og myrsnipe; medan dvergsnipe, brushane, lappspove og gluttsnipe vert jamleg observert.

VIKTIGE VILTOMRÅDE

Område 7. Levåg-Færøya

Variert område med både furuskog, lauvskog, brakkvatn og sjøområde. Store delar av skogen er tilplanta med gran, men det finst framleis parti med eldre furuskog med rikt

lauvinnslag. Dvergspetten er m.a. registret som hekkefugl (Ole Berge Helland pers. medd.). Hønsehauken har òg hatt fast hekkeplass området i ei årrekke.

Færøya er hekkeplass for måsar og i dag ser dette ut til å vere ein av dei største gråmåsekoloniane i fylket. Under siste teljing, i 1993, vart det registrert 50 par med gråmåse, 4 par svartbak, 2 par sildemåse, 6 par fiskemåse samt 2-3 par med tjeld. I mai 1993 vart det observert ca 100 ærfugl på denne lokaliteten (FMVA).

Sommaren 2002 vart det registrert hekkande grågås ved Pollen. Grågåsa er òg sett på Storafærøy, men hekking her er usikkert.

Område 8. Vestbøstadjørna naturreservat

Vegetasjonsrik tjørn tilknytt eng og beitemark. Rundt vatnet ligg eit belte av myr. Vestbøstadjørna er verna som naturreservat og viktig som hekke- og rasteområde for våtmarksfugl. Årvisse hekkefuglar er stokkand, krikkand, sivsongar og sivsporv (Helland 2003). Utanom hekketida er brunnakke, toppand og kvinand vanlege og songsvane og sivhøne er årlege gjestar. Elles er lista over meir sporadisk rastande våtmarksfuglar lang, av dei meir interessante kan nemnast dvergdykkar, knekkand, skeiand, stjertand, taffeland, bergand, tundragås, kortnebbgås og sothøne. Området er elles eit mogleg hekkeområde for myrrikse, som er høyrte her i hekketida, og sannsynleg overvintringslokalitet for vannrikse.

Område 9. Rimbareidjørna naturreservat

Grunn, vegetasjonsrik tjørn med stor næringsførsel frå jordbruket. Lokaliteten er verna som naturreservat og er viktig som hekke- og rasteområde for fugl. Det førebels einaste hekkefunnet av dvergdykkar i Hordaland vart gjort her i 1998. Arten er observert her fleire år, men utan at hekking har blitt konstatert. Årvisse hekkefuglar er stokkand, krikkand, storspove, vipe, enkeltbekkasin, raudstilk, sivsongar og sivsporv (Helland 2003). Vinterstid er m.a. songsvane og vannrikse faste innslag. Meir uvanlege artar er sivhøne, sothøne og grashoppesongar.

Område 10. Storeviktjørna

Rik tjørn i nærleiken av dyrka mark. Det er bra med vegetasjon kring vatnet. Lokaliteten har mange av dei same kvalitetane som område 8 og 9, men er nok ikkje like rikt. Sivsongar og sivsporv er registert som hekkefuglar, medan andefugl som stokkand og krikkand er sannsynlege hekkefuglar.

Område 11. Nordretjørna-Midttjørna

Mindre vatn tilknytt jordbruksområde. Det er rik sivvegetasjon langs kanten av Nordretjørna. Viktig hekke- og rasteområde for våtmarksfugl. Hekkeområde for m.a. sivsongar og sivsporv. Sannsynleg hekkeområde for vannrikse i tillegg til stokkand og krikkand. Som rasteområde er tjørnane viktige for ulike andefuglar, vannrikse og sporadisk myrrikse.

Område 12. Storavatnet i Stord

Stort vatn nær busetnad med omkringliggjande skog. I den vestlege delen av vatnet er det mange små, grunne vikar og små holmar som truleg er med på å gjere vatnet attraktivt for våtmarksfugl. Vatnet er viktig som rasteområde for trekkande andefugl som songsvane, toppand og kvinand. Nær hovudvegen i sør er det ein liten utløpar med takrøyr som har funksjon som overnattingsplass for trekkjande låvesvaler. Vatnet er sannsynleg hekkeområde for både stokkand og krikkand. Dei store holmane i vatnet er kledde med furuskog. Eldre furuskog finn ein òg kring den austlege delen av vatnet. Her er hønsehauken registrert som hekkefugl.

Om Storavatnet fortener ein plass på prioriteringslista kan diskutertast. Fleire andre vatn på Stord er truleg like viktige for våtmarksfugl. Dei mange små vikane og holmane er imidlertid spesielle, og overnattingslokaliteten for låvesvale er den einaste kjende på Stord. Skogområdet i aust er utvilsamt viktig sidan området er ein tradisjonell hekkelokalitet for hønsehauk. Fleire undersøkingar og registreringar i dette området er ønskjeleg.

Område 13. Leiro på Huglo

Stor, langgrunn strand omgjeven av skog, berg og beitemark. Stranda vert i hovudsak nytta som rasteplass for rastande vadefugl. Området har dei same kvalitetane som Sævarhagsvikjo (Lok. 6), og er i tillegg større. Grunna tyngre tilgjenge, er ikkje Leiro like hyppig besøkt av ornitologar og det føreligg derfor færre registreringar frå dette området.

Område 14. Brandvikneset.

Barskogområde med godt innslag av lauvtre og død ved. Hekkeområde for kvitryggspett. Hekking konstatert m.a. i 1999 og 2002.

VIKTIGE TREKKVEGAR FOR HJORT

Hjorten er vanleg over heile Stord og hjortestiar finst på kryss og tvers nær sagt over alt i skogområda. Hjorten er nok ganske fleksibel når det gjeld trekkveggar og det skal mykje til at vår eigen arealbruk legg hindringar i vegen for hjorten sine vandringar. I forvaltingsmessig

samanheng er det særleg viktig å vere merk- sam på trekk der hjorten har få alternativ der- som ei trekkroute blir sperra, og område der dyra ofte kjem i land etter kryssing av fjord. Nokre trekkrouter og viktige kryssingspunkt for hjort på Stord er teikna inn på hjorteviltkartet (Kart 1). Kor presist desse trekkrutene er av- merka varierer nok ein del.

A. Digernes-Stua-Mennene

Trekk frå vinterbeiteområde ved Digernes, går forbi Stua og nordover og over Mennene.

B. Agdestein-Liene-Mennene

Trekk frå vinterbeiteområde kring Agdestein, går forbi Liene, opp Vatnadalen og over fjellet til Fitjar.

C. Hovland-Svartavatnet-Kråbekken

Trekk frå Hovland, går over fjellet ved Svarta- vatnet og ned ved Kråbekken ved Rimbareid.

D. Sørretjødno-Njoten

Trekk som går frå liene kring Njoten og vest- over mot Sørretjødno. Kryssar vegen i 80-sone.

E. Liarbø-Melssåta

Trekket går får sommarbeite i høgareliggende område kring Melssåta, til vinterbeite i lågland- det kring Rydland.

F. Storsøy

Går frå Huglo, over Storsøy til Tysnes.

G. Grov

Trekk mellom dagleie og beiteområde. Krys- singspunkt på vegen ved Grov.

H. Lunde

Trekk mellom dagleie og beiteområde. Krys- singspunkt på vegen ved Lunde.

I. Saneset

Trekk mellom dagleie og beiteområde. Krys- singspunkt på vegen ved Ådland.

J. Rundehaugstjødno

Trekk som kryssar vegen i skogdominerte om- råde mellom Rydlandsago og Vekstlio.

K. Tveita

Trekk mellom dagleie og beiteområde. Krys- singspunkt på vegen ved Tveita.

L. Årskog

Trekk mellom dagleie og beiteområde. Krys- singspunkt på vegen ved Årskog.

M. Gloppevatnet

Trekket kryssar vegen ved nordenden av Gloppevatnet.

N. Levåg

Trekk mellom dagleie og beiteområde. Krys- singspunkt ved Levåg.

O. Levåg

Trekk mellom dagleie og beiteområde. Krys- singspunkt ved Engjavika.

Å ta vare på dei store, samanhengande naturområda, er viktig for viltmangfaldet på Stord. Inngrep i leveområde kan ofte få konsekvensar ut over arealinngrepet i seg sjølv. Isolering og oppstykking av leveområda kan ha uheldige verknader på dei lokale viltbestandane, og i verste fall føre til at enkelte arealkrevjande artar forsvinn. Biletet syner fjellområda kring Kongsskogs- vatnet, eit relativt intakt naturområde. Foto: Magnus Johan Steinsvåg.

Ved små, rike tjørn og kulturmark finn ein ofte eit stort mangfald av viltartar. Både rikser, vadefuglar, andefuglar og ulike sporvefuglar trivst ved slike vatn. Den geografiske plasseringa av slike biotopar nær kysten, gjer dei òg attraktive som rasteplassar for trekkande artar. Rimbareid tjørna og Vestbøstadjørna er verna nettopp fordi dei er særleg viktige for trekkfuglar. Landskapet kring Rydland er spesielt fordi det utgjer ein mosaikk av kulturmark, mindre vatn og skogteigar. Dette er eit typisk musvåklandskap, og det første hekkefunnet av denne rovfuglen i Hordaland vart konstatert nettopp i dette området. Området vert elles rekna som eit viktig vinterbeiteområde for hjort. På biletet ser ein Midtjørna ved Rydland. Foto: Magnus Johan Steinsvåg.

Store delar av areala som har blitt kartfesta som svært viktige viltområde er skogareal, ofte eldre furuskog på høg bonitet. Fleire arealkrevjande viltartar er knytte til denne biotopen. Hønsehauk, kvitryggspett og storfugl er dei mest aktuelle. Skogbruksnæringa har eit viktig ansvar, når det gjeld å ta omsyn til desse artane. Fotoet syner eit hønsehaukreir i eldre, hogstpåverka furuskog i Fitjar. Lysninga i skogen i bakgrunnen er eit nyare hogstfelt. Foto: Magnus Johan Steinsvåg.

Inste Sørlivatnet. Fjellområde utgjer ein stor del av areala på Stord. I dei fleste større vatna kan ein sjå storlom på jakt etter fisk, og minst eit par har hekka fast i desse fjellområda. Ovanfor skoggrensa kan ein treffe på typiske fjellartar som heilo, fjellvåk og både lirype og fjellrype. Foto: Magnus Johan Steinsvåg.

Sjølv om den nye småbåthamna har hatt negativ effekt på fuglelivet i Sævarhagsvikjo, vert lokaliteten framleis rekna som ein av dei beste vadarlokalitetane i Hordaland (Heggland 2003). 25 vadefuglartar er observert på lokaliteten. I tillegg er 3 terneartar, 17 andeartar og 7 måseartar observert (Heggland 2003). Av vadefuglane er dei vanlegaste artane sandlo og myrnsnipe; medan dverg-snipe, brushane, lappspove og gluttsnipe jamleg vert observert. Lokaliteten har funksjon som både rasteplass under trekket og overvintringsområde. Foto: Magnus Johan Steinsvåg.

6. TRUA OG SÅRBARE ARTAR PÅ STORD

GENERELT OM TRUA OG SÅRBARE ARTAR

Mange plante- og dyreartar er naturleg sjeldne, men mange er i tilbakegang som følgje av menneskeleg aktivitet. Her er lista opp nokre viktige typar trugsmål mot biologisk mangfald:

Handel med ville dyr er den tredje største illegale marknaden på verdsbasis og særleg i tropiske strøk kan samling vere eit problem for allereie fåtalige artar. I vårt land er slik ulovleg handel i første rekke knytt til rovfuglar og då særleg vår største falk; jaktfalken.

Intensiv jakt eller forfølging har ført til at enkelte dyreartar har blitt utrydda eller gått kraftig tilbake. Døme frå vårt land er fjellrev og dei store rovdyra gaupe, ulv, bjørn og jerv.

Miljøgifter utgjør eit alvorleg trugsmål mot enkelte artar. Rovdyr er spesielt utsette, fordi giftstoffa blir meir konsentrerte for kvart ledd i næringskjeda. Vandrefalken er eit klassisk døme på dette: Bruk av DDT i landbruket førte til at vandrefalken fekk problem med reproduksjonen (eggskalfortynning), og bestanden gjekk kraftig tilbake. Etter at bruken av DDT vart forbode har bestanden tatt seg opp att og er framleis i vekst.

Innføring av framande artar. På mange av Stillehavsoyane står mange bakkerugande fuglearter i ferd med å forsvinne som ei følgje av introduksjon av katt og rotter. I vårt land er minken eit døme på introduksjon av ein art som har fått uheldige følgjer (Minken er opprinneleg ein nordamerikansk art som vart importert til Noreg som pelsdyr). Mange sjøfuglkoloniar på øyar nær fastlandet lid periodevis store tap grunna minken sin predasjon på egg og ungar.

Øydelegging av naturtypar og leveområde. Det hjelper lite å verne artar dersom ein samtidig ikkje vernar områda artane er avhengige av. Her i landet er problemstillinga først og fremst aktuell i samband med reduksjon i arealet av våtmark og gammalskog og bortfall av enkelte kulturlandskapstypar som følgje av endra driftsformer i landbruket.

Innføring av framande artar og øydelegging av leveområde blir rekna som dei største trugsmåla mot biologisk mangfald.

RAUDLISTER

For å oppnå større fokus på artar som er sjeldne, truga eller i tilbakegang, er det utarbeidd spesielle oversikter over slike artar med ei vurdering av dagens status (bestand og bestandsutvikling). Det er dette som blir kalla raudlister. IUCN (International Union for the Conservation of Nature) gir ut slike lister på verdsbasis og mange land har gitt ut nasjonale raudlister. Den offisielle norske raudlista blir utgitt av Direktora-

tet for Naturforvaltning. Dei siste åra har også enkelte Fylkesmenn utgitt fylkesvise (regionale) raudlister. Meininga med slike raudlister er å rette fokus på regional bestandssituasjon og dermed sikre at tiltak blir gjennomført for å sikre levedyktige bestandar også på lokalt og regionalt plan. Nokre artar på den nasjonale raudlista kan vere relativt vanlege regionalt og lokalt. I slike tilfelle har det aktuelle fylket eller den aktuelle kommunen eit særskilt forvaltingsansvar. Ei raudliste kan òg innehalde artar som er i framgang, men som i nær fortid har hatt sterkt reduserte bestandar (t.d. havørn).

Raudlistene må reviderast relativt ofte etterkvart som kunnskapen om artane aukar (situasjonen for enkelte artar kan òg endre seg relativt raskt). Nasjonale raudlister blir gjerne reviderte kvart femte år. Raudlista denne rapporten byggjer på er *Nasjonale raudliste for truede arter i Norge 1998* (DN 1999). Det er òg utarbeidd ei regional raudliste for Hordaland: *Handlingsplan for truede og sårbare viltarter i Hordaland* (Danielsen 1996). Dei ulike kategoriane ein finn i den siste utgåva av den nasjonale raudlista er definerte under.

Utrydda - Ex (Extinct)

Artar som har forsvunne som reproduserande i landet. Omfattar vanlegvis artar som ikkje har vore påvist dei siste 50 åra. "Ex?" angir artar som har forsvunne for mindre enn 50 år sidan.

Direkte truga - E (Endangered)

Artar som står i fare for forsvinne i nær framtid dersom dei negative faktorane fortset å virke.

Sårbar - V (Vulnerable)

Artar med sterk tilbakegang, som kan gå over i gruppa direkte trua dersom dei negative faktorane fortset å virke.

Sjeldan - R (Rare)

Artar som ikkje er direkte trua eller sårbare, men som likevel er i ein utsett situasjon, fordi dei er knytt til eit avgrensa geografisk område eller ein liten bestand med spreidd og sparsam utbreiing.

Omsynskrevjande - DC (Declining, care demanding)

Artar som ikkje tilhøyrer føregåande kategoriar, men som grunna tilbakegang krev spesielle omsyn og tiltak.

Bør overvakast - DM (Declining, monitor species)

Artar som har gått tilbake, men som ikkje vert rekna som trua. For desse er det grunn til å halde eit auge med bestandssituasjonen.

Ansvarsartar

Ei raudliste inneheld òg ei oversikt over såkalla ansvarsartar. Dette gjeld artar som det aktuelle landet har eit spesielt forvaltingsansvar for, fordi store delar av bestanden på gitte tidspunkt oppheld seg i landet. Ansvarsartar treng ikkje vere sjeldne eller truga. Døme på norske ansvarsartar som er vanlege er fjellrype og bergirisk.

Tabell 1. Raudlista viltartar på Stord.

Status i Noreg	Arter	Førekost i Stord og Fitjar	Moglege lokale trugsmål
Direkte truga (E)	Åkerrikse Sørlig gulerle	Tidlegare hekkefugl Mogleg sjeldan hekkefugl	<ul style="list-style-type: none"> • Moderne jordbruk (m.a. tidleg slått) •
Sårbar (V)	Hønehauk Jaktfalk Vandrefalk Lomvi Hubro Snøugle Vendehals	Mellom 5 og 10 hekkande par Enkelte observasjonar vinterstid Mogleg hekkefugl Fåtalig vintergjest Fåtalig hekkefugl Ein tilfeldig observasjon Fåtalig hekkefugl	<ul style="list-style-type: none"> • Redusert areal av gamal furuskog • Hogging av reirtre • - • - • Oljesøl, drukning i fiskegarn • Kraftliner • Forstyrning ved reirplass • Attgroing av lynghel • - • Reduksjon av beitemark og skogsbeite?
Sjeldan (R)	Kvitryggspett Songsvane Stjertand Skeiand Lappfiskand Kongeørn Fiskeørn Vannrikse Myrrikse	Fåtalig hekkefugl Årviss vintergjest Sjeldan og sporadisk trekkgjest Sjeldan trekkgjest Sjeldan og sporadisk trekkgjest Fåtalig hekkefugl, 2 reiområde er registrert Fåtalige observasjonar Sannsynleg hekkefugl Mogleg hekkefugl	<ul style="list-style-type: none"> • Reduksjon av gammalskog • Mangel på ståande død ved • Kraftliner • Bortfall av grunne ferskvassområde • - • - • Faunakriminalitet • Forstyrning på hekkeplass • - • Jordbruk og redusert våtmarksareal • Jordbruk og redusert våtmarksareal
Omsynskrevjande (DC)	Smålom Storlom Sædgås Havørn Dobbeltbekkasin Lunde Gråspett Dvergspett	Mogleg fåtalig hekkefugl Fåtalig hekkefugl Sjeldan trekkgjest Fåtalig hekkefugl Sjeldan trekkgjest Sjeldan vintergjest Fåtalig hekkefugl Fåtalig hekkefugl	<ul style="list-style-type: none"> • Drukning i fiskegarn • Drukning i fiskegarn • Vassdragsregulering • - • Redusert areal av gammal furuskog • Forstyrning på hekkeplass • - • Oljesøl og drukning i fiskegarn • Redusert areal av eldre lauv- og blandingsskog • Mangel på død ved • Reduksjon av eldre lauvblandningsskog • Mangel på død ved
Bør overvakast (DM)	Bergand Havelle Svartand Sjørørre Teist Piggsvin Dvergflaggermus Oter	Fåtalige observasjonar, særleg vinterstid Fåtalig vintergjest Vintergjest Fåtalig vintergjest Fåtalig hekkefugl? Relativ vanleg Truleg relativ vanleg Sjeldan	<ul style="list-style-type: none"> • Oljesøl og drukning i fiskegarn • Oljesøl og drukning i fiskegarn • Oljesøl og drukning i fiskegarn • Oljesøl og drukning i fiskegarn • Oljesøl og drukning i fiskegarn • Påkøyrslar • Uvisst • Drenering og fylling av bekkar • Drukning i fiskegarn

Tabell 2. Norske ansvarsartar på Stord.

Årstid	Art	Norsk del (%) av europeisk bestand	Førekomst i Stord og Fitjar
Hekkebestand	Havørn	45	Truleg opp mot 5 hekkande par
	Jaktfalk	38	Streifgjest
	Fjellrype	42	Relativ fåtalig hekkefugl
	Myrsnipe	55	Trekkgjest
	Lappspove	45	Relativ fåtalig trekkgjest
	Raudstilk	35	Vanleg hekkefugl
	Svartbak	31	Relativ fåtalig hekkefugl
	Lunde	33	Sjeldan vintergjest
	Skjærpiplerke	88	Fåtalig hekkefugl
Bergirisk	59	Vanleg hekkefugl	
Vinterbestand	Storskarv	30	Trekk og vintergjest
	Toppskarv	25	Vanleg vintergjest
	Siland	30	Relativ vanleg hekkefugl
	Fjøreplytt	60	Sporadisk trekkgjest
Heile året	Oter	Minst 25	Sjeldan

Havørna vart freda i 1968, men fram til då "lukkast" det nesten å utrydda arten frå kystområda våre. I dag har bestanden tatt seg kraftig opp att, og Noreg har opp mot 50% av den totale europeiske bestanden. Havørna vert difor rekna som ein ansvarsart for Noreg, og er i tillegg oppført som omsynskrevjande på den nasjonale raudlista. Under "Prosjekt Havørn" har Magne Sleire og Tore Wiers følgd med bestandsutviklinga og ringmerka ungfuglar, Sleire heilt sidan midten av 1980-talet. Her er Tore Wiers i gong med å ringmerka to ungfuglar som ramla på bakken etter at reiret raste ned pga. sterk vind. På grunn av lite vegetasjon på reirplassen lukkast det foreldra å lette/lande på bakken for å mate ungane, og ungane overlevde. På Stord er det berre i Fitjar at ein har konstatert havørn som hekkefugl. Sommaren 2003 "produserte" dei hekkande para to ungar kvar, noko som er over gjennomsnittet. Foto: Magnus Johan Steinsvåg.

7. STATUS FOR VILTET PÅ STORD

AMFIBIAR

Frosk *Rana temporaria*

Relativ vanleg art over store delar av Stordøya.

Padde *Bufo bufo*

Vanleg art i både Stord og Fitjar, og truleg meir talrik enn frosk.

Padde. Foto: Magnus Johan Steinsvåg.

KRYPDYR

Stålorm *Anguis fragilis*

Stadvis vanleg art i begge kommunane.

Hoggorm *Vipera berus*

Vanleg, og truleg utbreidd over det meste av Stordøya.

FUGLAR

Blant landlevande virveldyr står fuglane i ei særstilling når det gjeld utbreiing og artsrikdom. I Stord og Fitjar er det registrert 210 fuglearter. Av desse er vel 100 registrerte som hekkefuglar.

Dei varierte naturtypene på Stord gjev grunnlag for eit mangfald av artar. Og særleg hjå fuglane er det observert eit stort tal artar. Stordøya si geografiske plassering ved kysten er gunstig med tanke på trekkfuglar. Mange artar rastar i visse delar av kommunen eller vert observert på trekk ute i havgapet. Det er i hovudsak hobbyornitologane på Stord og Fitjar som har bidratt til at fuglefaunaen på Stordøya har blitt betre kjent.

Kvalitetssikring av fugleobservasjonar

Å artsbestemme fuglar i felt kan ofte vere svært vanskeleg, sjølv for erfarne ornitologar. Enkelte artar er svært like av utsjånad, og faktorar som lysforhold, observasjonsavstand og observasjonstid gjer artsbestemminga ofte

svært vanskeleg. For å kvalitetssikre fugleobservasjonar har Norsk Ornitologisk Forening, NOF, derfor oppretta ekspertutval som vurderer innrapporterte observasjonar. Det regionale/fylkesvise organet for kvalitetssikring heiter **LRSK** (Lokal rapporterings- og sjeldenhetskomite), og det finst ein slik komite i kvart fylke. Enkelte artsfunn må imidlertid godkjennast av ein nasjonal komité **NSKF** (Norsk Sjeldenhetskomite for fugl). Det er utarbeidd lister over kva artar som krev godkjenning av desse komiteane. Artsfunn blir publiserte i årlege rapportar i lokaltidsskriftet for NOF Hordaland, Krompen, av LRSK og i NOF sitt nasjonale tidsskrift, Fauna Norvegica, av NSKF. Desse publikasjonane inneheld òg observasjonsdato, observasjonsstad og namn på observatør.

Denne viltrapporten følgjer NOF sin praksis på dette feltet. Blant artar som krev godkjenning er derfor berre artar med funn godkjent av LRSK eller NSKF omtala og rekna som offisielle. For desse blir det i dei fleste tilfelle referert til aktuelle publikasjonar frå sjeldanhetiskomiteane. For enkelte uvanlege eller spesielle observasjonar som ikkje krev godkjenning, er det referert til andre skriftlege kjelder eller til observatør. Observasjonsdatoar for den enkelte art er ikkje nødvendigvis komplett, men er meint å vere konkrete døme på når arten er observert.

Meir stoff om LRSK sitt arbeid finn du på NOF-Hordaland sine nettsider. Her er det m.a. lagt ut oppdaterte lister over artar som må godkjennast og rapporteringsskjema for nedlasting: <http://cyberbirding.uib.no/nof/lrsk/>.

LOMMAR

Smålom *Gavia stellata* **Omsynskrevjande (DC)**

Fåtalig og uregelmessig vintergjest. M.a. 1 juv. i Kyvikjo 27/11-2003 og 1 ad. same stad 28/11-2003. Arten hekkar i motsetning til storlom ofte i små fisketomme vatn, men ein kjenner ikkje til hekking på Stord.

Storlom *Gavia arctica* **Omsynskrevjande (DC)**

Fåtalig hekkefugl, truleg berre eit par. Sist konstatert hekking i 2002 (Vidar Lillevik pers. medd.). Hekkar til vanleg på små flate holmar i større, fiskerike innsjøar.

DYKKARAR

Dvergdykkar *Tachybaptus ruficollis*

Fåtalig vintergjest, men er òg observert i hekketida i Rimbareidtjørna. Vart konstatert hekkande på lokaliteten i 1998 (Falkenberg 1999), dette er det einaste hekkefunnet av arten i Hordaland. Sannsynleg hekking på same lokalitet i 1999 (Falkenberg 2000).

Gråstrupedykkar *Podiceps grisegena*

Enkelte observasjonar føreligg frå haust og vinter i begge kommunane. M.a. observert i Kyvik 31/12-1997 (Falkenberg 1998).

Horndykkar *Podiceps auritus*

Sjeldan gjest i vinterhalvåret (NOF-Hordaland 1997). Hekkar normalt frå Trøndelag og nordover.

Horndykkaren er ein sjeldan vintergjest i Fitjar. Denne er fotografert i Trøndelag. Foto: Magnus Johan Steinsvåg.

STORMFUGLAR

Havhest *Fulmarus glacialis*

Eit individ funne skoten i Sævarhagsvikjo 30/9-1972 (NOF-Hordaland 1997). Næraste registrerte hekking av havhest er gjort på Låtersøy heilt sør i Bømlafjorden sommaren 1999. Pelagisk art som nok kan observerast på næringsøk og streif i havområda vest for Fitjarøyane.

Havsvale *Hydrobates pelagicus*

Eit ind. funne havarert på M/S Bergen utanfor Stord 5/11-1999 (Falkenberg 2000). Arten vert sjeldan observert då den lever mesteparten av livet langt til havs og berre kjem til land for å hekke. Det er sannsynleg at havsvala årleg driv næringsøk i farvatn utanfor Fitjarøyane.

PELIKANFUGLAR

Havsule *Sula bassana*

Berre enkelte observasjonar (NOF-Hordaland 1997). Kanskje størst moglegheit å sjå arten på næringsøk og streif om hausten, i havområdet vest for Fitjarøyane. Næraste hekkeplass er Runde på Sunnmøre.

Storskarv *Phalacrocorax carbo* **Ansv. vinterbestand**

Vanleg trekk- og vintergjest. Hekkar frå Trøndelagskysten til Finnmark.

Toppskarv *P. aristotelis* **Ansvarsart vinterbestand**

Relativ vanleg vintergjest. Hekkar m.a. i fleire koloniar i Bømlo kommune. På 1960-talet hekka det toppskarv på Eggholmen i Fitjar (Rimmed 1997).

Vinterstid kan ein sjå både storskarv og toppskarv på holmar og skjer på vestlandet. Av skarvane er det berre toppskarven som hekkar i Sunnhordland, medan storskarven hekkar frå Trøndelag og nordover. Likevel er det storskarven som er mest talrik om vinteren rundt Stord og elles i Hordaland. Foto: Magnus Johan Steinsvåg.

STORKEFUGLAR

Rørdrum *Botaurus stellaris*

Eit individ funnen død januar 1996 på Huglo (Høyland, Heggland & Mjøs 2000). Totalt tre funn i Hordaland. Arten har naturleg utbreiing lenger sør i Europa.

Gråhegre *Ardea cinerea*

Relativ vanleg hekkefugl. Hekkar i koloniar fleire stadar i både på Stord og i Fitjar. Vert av og til observert i større tal, t.d. vart heile 105 ind. observert i Sævarhagsvikjo 7/10-1998 (Falkenberg 1999).

ANDEFUGLAR

Knoppsvane *Cygnus olor*

Fåtalog og tilfeldig gjest. Uvanleg mange observasjonar i 2002, m.a. 6 individ ved Aker Stord 4/12 (Falkenberg 2003a).

Songsvane *Cygnus cygnus* **Sjeldan (R)**

Fåtalog men regelmessig trekk- og vintergjest i fleire av vatna på Stord, m.a. Ådlandsvatnet og begge Storavatna.

Sædgås *Anser fabialis* **Omsynskrevjande (DC)**

Berre enkelte observasjonar. Eit individ m.a. sett på Vestbøstad 16/1-1994 (Pedersen 1995). Sædgåsa hekkar frå Finnmark og austover og har normalt ei austleg trekkroute langs Østersjøen.

Kortnebbgås *Anser brachyrhynchus*

Berre enkelte observasjonar av trekkjande individ. M.a. 6 individ observert på Vestbøstad 1/10-1995 (Mjøs og Frantzen 1996). Arten har ei austleg trekkroute og kjem normalt ikkje innom vårt fylke (Falkenberg 2000).

Tundragås *Anser albifrons*

Fåtalog og uregelmessig trekkgjest. M.a. eit individ ved Vestbøstad t.d. 18/1-1998 (Falkenberg 1999).

Grågås *Anser anser*

Fåtalog hekkefugl. Vert oftast observert trekkjande og rastande på våren og hausten. M.a. vart over 300 individ observert på veg sørover over nedre Økland 11/8-1999 (Falkenberg 2000).

Kanadagås *Branta canadensis*

Fåtalog hekkefugl. Arten er introdusert til Noreg og kjem opphaveleg får Nord-Amerika. På 1970-talet vart det sett ut fleire titals individ i Sunnhordland, inkludert Stord og Fitjar. Bestanden auka raskt, noko som vart særskilt merk-

bart enkelte stader på dyrkamark. Beiting og foreining som fylgje av skit førte til at det gjekk ut over dyrka mark enkelte stader. Slike negative effektar var særleg merkbare i områda kring Stuva, Prestagarden og Vatna. Gjennom hard avskyting vart bestanden etterkvart redusert og fuglane meir sky, dermed avtok problemet. I dag er det berre enkelte individ som har tilhald i ulike vatn på Stord, m.a. har eit par hatt tilhald i Storavatnet i Fitjar dei siste åra (Ole Berge Helland pers. medd).

Gråhegra hekkar ofte i større og mindre koloniar i granplantefelt, det er registrert koloniar både i Stord og Fitjar. Foto: Magnus Johan Steinsvåg.

Mindre flokkar av songsvanar vert av og til observert vinterstid. Då held dei seg oftast i næringsrike vatn. Arten hekkar i nordlege delar av landet. Foto: Magnus Johan Steinsvåg.

Gravand *Tadorna tadorna*

Sjeldan og uregelmessig hekkefugl. Hekking påvist i Sævarhagsvikjø mai 1995 (NOF-Hordaland 1997). Arten hekkar langs kysten og er m.a. avhengig av fjøre og gruntvassområde (Størkersen 1994).

Mandarinand *Aix galericulata*

Sjeldan. Eit individ observert i Vikastemmo i perioden 17/5-12/6-1999 (Falkenberg 2000). "Ville" individ i Noreg stammar truleg frå tidlegare introduserte bestandar i Storbritannia eller rømte parkfuglar.

Brunnakke *Anas penelope*

Sannsynleg fåtalig hekkefugl, og kan sjåast heile året. Brunnakken trekkjer normalt til Storbritannia og Europa, men kan overvintre på Sør-Vestlandet.

Krikkand *Anas crecca*

Relativ vanleg hekkefugl. Trivest best i grunne næringsrike vatn med rik kantvegetasjon. Kan også overvintre, m.a. eit individ Storavatnet (Stord) 12/12-1999 (Falkenberg 2000).

Stokkand *Anas platyrhynchos*

Vanleg hekkefugl. Trivest godt i grunne vatn og tjørner.

Stjertand *Anas acuta***Sjeldan (R)**

Sjeldan og sporadisk trekkgjest. Eit par observert Rimbareid tjørna 18/5-1979 (NOF-Hordaland 1997).

Knekkand *Anas querquedula*

Eit par observert i Vestbøstad tjødno 7/6-1979 (NOF-Hordaland 1997).

Skeiand *Anas clypeata***Sjeldan (R)**

Sjeldan trekkgjest. Ein hann observert Vestbøstad tjødno 25/4-1999 (Falkenberg 2000).

Taffeland *Aythya ferina*

Sjeldan og trekk- og vintergjest. To hofuglar observert i Storavatnet (Stord) 28/12-1997 (Falkenberg 1998).

Toppand *Aythya fuligula*

Regelmessig og ganske vanleg gjest utanom hekketida, men kan òg sjåast fåtalig i hekketida. Hekking er påvist i Bømlø kommune og hekking på Stord er ikkje usannsynleg.

Bergand *Aythya marila***Bør overvakast (DM)**

Sjeldan vintergjest. Eit individ observert i Ådlandsvatnet 28/4-1998 (Falkenberg 1999). Overvintrar langs kysten, men hekkar i fjellvatn med god tilgang på botnlevande krepsdyr. I

Hordaland finst ein liten hekkebestand på Hardangervidda.

Ærfugl *Somateria mollissima*

Relativ vanleg hekkefugl på holmar og skjer. Hekking påvist i både Stord og Fitjar. Arten kan sjåast heile året.

Ærfuglhann. Ærfuglen er vanleg å sjå ved holmar og skjer. Foto: Magnus Johan Steinsvåg.

Havelle *Clangula hyemalis***Bør overvakast (DM)**

Fåtalig vintergjest på sjøen (NOF-Hordaland 1997). Vert m.a. observert farvatna vest for Fonno (Dag Rimmereid pers. medd.). Hekkar i vatn og innsjøar i fjellheimen med god tilgang på botnlevande krepsdyr. Hekkeførekosten i Hordaland er knytt til Hardangervidda, og er sær sarsam.

Svartand *Melanitta nigra***Bør overvakast (DM)**

Relativ fåtalig vintergjest, helst ytst i skjergarden. Fleire individ observert utanfor Rommetveit 20/5-1995 (Mjøs & Frantzen 1996). Hekkeførekosten i Hordaland er knytt til Hardangervidda.

Sjorroe *Melanitta fusca***Bør overvakast (DM)**

Relativ fåtalig vintergjest, helst i skjergarden. Hekkar typisk i fjellvatn med god tilgang på store botnlevande krepsdyr som skjoldkreps og marflo. Hekkeførekosten i Hordaland er knytt til Hardangervidda.

Kvinand *Bucephala clangula*

Ganske vanleg vintergjest både på sjø og i ferskvatn. Hekkar i indre delar av landet.

Lappfiskand *Mergus albellus***Sjeldan (R)**

Nokre få individ overvintrar kvart år i Hordaland (Falkenberg 1998). Under ti funn frå Stord, m.a. ei ho observert i Storavatnet i perioden 11-13/11-1995 (Mjøs & Frantzen 1996).

Siland *Mergus serrator***Ansvarsart vinterbestand**

Relativt vanleg hekkefugl i skjergarden. Silanda er òg vanleg vinterstid.

Laksand *Mergus merganser*

Fåtalig vintergjest. M.a. rundt 20 individ på Rommetveit 19/11-1993 (Anon. 1995). Hekkar til vanleg i indre delar av landet. Er i Hordaland berre funnen hekkande to gonger.

Stivhaleand *Oxyura jamaicensis*

Ein vaksen hann heldt seg i Rimbareid tjørna 8-14/6-1995 (Jensen & Mjøs 1998). Arten er opphaveleg amerikansk og kan stamme frå ein forvilla søreuropeisk populasjon eller rømte parkfuglar.

ROVFUGLAR

Havørn*Haliaeetus albicilla***Omsynskrevjande (DC)****Ansvarsart hekkebestand**

Fåtalig hekkefugl. Kanskje 4-5 hekkande par i Fitjar. Dei siste 25 åra har havørnbestanden i Hordaland hatt ei svært positiv utvikling. Havørna trivest best ved grunne marine område, og kan plassere reiret både på ei fjellhulle og i grove tre. Havørna er enno ikkje påvist som hekkefugl i Stord kommune.

Sivhauk *Circus aeruginosus*

Eit individ observert på Digernes 29/4-2000 (Falkenberg 2001).

Hønehauk *Accipiter gentilis***Sårbar (V)**

Fåtalig hekkefugl. Sju intakte reiområde er registrert på Stordøya. Ein kjenner til hekking på ytterlegare to stader tidlegare (fram til ca. 1992). Arten er tilknytt eldre barskog med høg

produksjonsevne (Overvoll 1994, Steinsvåg 2002) og er derfor særst utsett i høve til skogsdrift. Nær samtlege reiområde på Stord har blitt påverka av hogst ved at reirtre har blitt hogd.

Sporvehauk *Accipiter nisus*

Truleg den vanlegaste rovfuglen på Stord. Reiret vert ofte plassert i granplantefelt over ein viss alder. Sporvehauken er særst anonym og det er Berre registrert to hekkeplassar under viltkartlegginga. Det er ikkje uvanleg å sjå sporvehauken prøve seg på småfugl ved fuglebrettet vinterstid.

Musvåk *Buteo buteo*

Sjeldan hekkefugl. Første hekkefunn i Hordaland vart påvist i Fitjar kommune i 1998 (Falkenberg 2001). Hekking vart òg konstatert sommaren 2001 (Falkenberg 2002). Musvåken trivest i skogområde tilknytt kulturmark.

Fjellvåk *Buteo lagopus*

Fåtalig hekkefugl (Rabben 1997) i fjellet. Smågnagar spesialist, som kan stå over hekking i dårlege smågnagarår. Forlet normalt landet om vinteren.

Kongeørn *Aquila chrysaetos***Sjeldan (R)**

Fåtalig hekkefugl. Truleg hekkar eit par nokså fast på Stordøya. I 2002 vart det funne eit hekkande par i Fitjarøyane, men det var ikkje hekking i her 2003. Normalt hekkar kongeørna i høgareliggande skog og fjellområde.

Sjølv om havørna vart sterkt beskatta i første halvdel av 1900-talet, og nesten har vore heilt borte ein periode, har arten tidlegare truleg vore ein vanleg fugl langs kysten vår. "Are" betyr ørn eller havørn, og at havørna er ein del av naturarven vår, vitnar stadnamn som Arevatnet og Aredalen om. I dag er havørnbestanden i framgang, og arten har igjen blitt eit vanleg syn langs kysten. Foto: Magnus Johan Steinsvåg.

Fiskeørn *Pandion haliaetus*

Eit individ vart observert Stokkavatnet 1/5-1972 (Voie 1985).

Tårnfalk *Falco tinnunculus*

Fåtalig hekkefugl i fjellområda og kanskje òg i Fitjarøyane. Trekkfugl, men kan av og til overvintre i kyststrok. M.a. eit vinterfunn ved Stord kyrkje 18/1-1997 (Falkenberg 1998).

Dvergfallk *Falco columbarius*

Fåtalig hekkefugl i fjellområda. Under viltkartlegginga har det kome inn opplysningar om to hekkeplassar på Stord. Trekkfugl, men overvintring langs kysten er ikkje uvanleg.

Jaktfalk *Falco rusticolus***Sårbar (V)****Ansvarsart hekkebestand**

Relativ sjeldan trekk-/streifgjest haust og vinterstid. Dette dreier seg vanlegvis om ungfugl. Eit individ vart observert ved Nedre Økland 16/1-1998 (Falkenberg 1999).

Vandrefalk *Falco peregrinus***Sårbar (V)**

Oftast observert på trekk, m.a. eit individ ved Vestbøstadjødno 2/10-1998 (Falkenberg 1999). Mogleg hekkefugl på Stord, men ingen konkrete hekkefunn føreligg.

HØNSEFUGLAR**Lirype** *Lagopus lagopus*

Relativ fåtalig hekkefugl (NOF-Hordaland 1997) i fjellbjørkeskog og vierkratt i fjellet.

Fjellrype *Lagopus mutus* **Ansvarsart hekkebestand**

Fåtalig hekkefugl (NOF-Hordaland 1997). Har tradisjonelt tilhald høgare til fjells enn lirype. Trivest på lyngmark eller blokkmark heilt øvst i vierregionen og opp i lavregionen.

Orrfugl *Tetrao tetrix*

Ganske vanleg hekkefugl i lyngheilandskap og i skoggrensa mot fjellet. Det er registrert fleire spel plassar for orrfugl på Stord, men dei fleste er relativt små og fuglane sit nokså spreidd. Den mest kjende, og sannsynleg største leiken på Stord, er nok den på flyplassen.

Storfugl *Tetrao urogallus*

Fåtalig hekkefugl. Storfuglen er avhengig av større samanhengande område med naturleg, gamal furu- og blandingskog og innslag av myr. Arten blir negativt påverka av skogbruket ved drenering av myrar som er viktige oppvekstområde for kyllingar, og hogst av blåbærfuruskog som er viktige beiteområde.

Vaktel *Coturnix coturnix*

Eit individ registrert spelande ved Sævarhagen i perioden 23/5-6/6-1997 (Falkenberg 1998).

Fasan *Phasianus colchicus*

Asiatisk art som enkelte stader er sett ut i samband med jakt. Vart sett ut på Stord i 1970-80 åra, og kan ha klart seg i vill tilstand nokre år etter dette. Finst neppe på Stord i dag. Utsetting av framande artar er i dag forbode!

Under kartlegginga har ein fått kartfesta fleire leikområde for orrfugl. Foto: Magnus Johan Steinsvåg.

TRANEFUGLAR

Vannrikse *Rallus aquaticus* **Sjeldan (R)**

Sannsynleg hekkefugl. Eit syngande individ vart høyrte ved Rimbareid tjørna 10/10-31/10-1999 (Falkenberg 2000). Det har òg tidlegare vore høyrte vannrikse på denne lokaliteten. Vannriksa er sannsynleg ein regelmessig vintergjest ved enkelte næringsrike innsjøar og bekkedrag i kulturlandskapet på Stord.

Myrrikse *Porzana porzana* **Sjeldan (R)**

Eit syngande individ vart høyrte ved Rimbareid tjørna 18/5-1997 (Falkenberg 1998). Det er òg høyrte syngande individ ved Nordretjødno i 1995 og Vestbøstad tjødno i 1996 (LRSK-arkiv).

Åkerrikse *Crex crex* **Direkte truga (E)**

Var tidlegare ein ganske vanleg hekkefugl i og ved slåtteeeng på Stord. Modernisering i jordbruket, først og fremst tidleg, maskinell slått har ført til dårleg reproduksjon og kraftig bestandsnedgang. Åkerriksa førekjem framleis sporadisk. Siste syngande individ på Stord vart høyrte ved Skålevik i perioden 28-30/5 1999 (Falkenberg 2000).

Sivhøne *Gallinula chloropus*

Enkeltindivid vert av og til observert, oftast vinterstid. M.a. eit individ sett på Valvatna 5/12-1998 (Falkenberg 1999). Arten er observert på mogleg hekkebiotop seint på våren, men det føreligg ikkje andre indikasjonar på hekking.

Sothøne *Fulica atra*

Sporadisk vintergjest. M.a. eit individ ved Leirvik i perioden 7-22/2-1997 (Falkenberg 1998). Arten er observert på mogleg hekkebiotop seint på våren, men det føreligg ikkje andre indikasjonar på hekking.

VADEFUGLAR

Tjeld *Haematopus ostralgus*

Relativ vanleg hekkefugl i skjergarden. Tjeld som hekkar lenger nord i landet, trekkjer sør-over om vinteren, og det hender at nokre individ overvintrar på Sør-Vestlandet. Eit individ vart m.a. observert på Fitjar 29/1-98 (Falkenberg 1999).

Sandlo *Charadrius hiaticula*

Trekkgjest som vert observert i Sævarhagsvikjo nærast kvart år (NOF-Hordaland 1997).

Heilo *Pluvialis apricaria*

Fåtalog hekkefugl i fjellområda og trekkgjest i låglandet (NOF-Hordaland 1997). Rastar m.a. i Sævarhagsvikjo (Heggland 2003).

Tundralo *Pluvialis squatarola*

Fåtalog trekkgjest (NOF-Hordaland 1997) m.a. i Sævarhagsvikjo. Hekkar på arktisk tundra m.a. i Sibir.

Vipe *Vanellus vanellus*

Relativ vanleg hekkefugl i kulturlandskapet på Stord. Det hender at vipa overvintrar på Sør-Vestlandet.

Polarsnipe *Calidris canutus*

Truleg årviss trekkgjest. Arten hekkar på Grønland og uregelmessig på Svalbard. Trekket går langs norskekysten, og arten blir oftast observert om hausten. M.a. 2 individ observert i Sævarhagsvikjo 28-31/8-1996 (NOF-Hordaland 1997).

Sandløpar *Calidris alba*

Sjeldan trekkgjest. Observert i Sævarhagsvikjo m.a. 4/9-1998 (Falkenberg 1999).

Dvergsnipe *Calidris minuta*

Sjeldan trekkgjest. Hekkar i hovudsak i Finnmark. Trekket går langs norskekysten. Kan ein sjeldan gong sjåast i Sævarhagsvikjo (Heggland 2003).

Tundrasnipe *Calidris ferruginea*

Truleg årlig trekkgjest. Fåtalog, men nokså regelmessig i Sævarhagsvikjo dei siste åra.

Fjøreplytt *Calidris maritima*

Vintergjest. Truleg årlig, sjølv om det ikkje har vore mange observasjonar av arten på Stord. Fjøreplytt er m.a. observert i Sævarhagsvikjo (Heggland 2003). Er som hekkefugl knytt til fjellet, men hekkar ikkje på Stord.

Tjelden er nok den vadefuglen på Stord som gjer mest av seg. Han er òg blant dei første trekkfuglane som returnerer om våren. Foto: Magnus Johan Steinsvåg.

Myrsnipe *Calidris alpina*

Relativ vanleg trekkgjest, vert m.a. ofte observert i Sævarhagsvikjo om hausten (Heggland 2003). I Hordaland hekkar myrsnipa fåtalig på Hardangervidda.

Brushane *Philomachus pugnax*

Ganske vanleg trekkgjest m.a. på vollen ved Rimbareid (Dag Rimmereid pers. medd.) og i Sævarahagsvikjo under trekket på hausten (Heggland 2003).

Enkeltbekkasin *Gallinago gallinago*

Fåtalig hekkefugl i fuktige myrområde og kulturmark. Arten har eit karakteristisk fluktspel, og vert på lokalt kalla "mekregauk". I hovudsak trekkfugl, men ein del individ kan overvintre (Falkenberg 2001).

Dobbeltbekkasin *Gallinago media* **Oms. brev. (DC)**

Sjeldan trekkgjest. I Hordaland hekkar arten berre på Hardangervidda. Berre ein observasjon er kjent frå Stord: Eit individ på Fitjar 27/10-1979 (LRSK-arkiv).

Rugde *Scolopax rusticola*

Relativt vanleg hekkefugl i fuktig blandingskog, ofte med rik undervegetasjon. Rugda er kanskje mest kjent for "rugdetrekket" der hannane flyg over territoriet sitt i skumringa vår og sommar. Overvintring er ikkje uvanleg.

Lappspove *Limosa lapponica*

Relativ sjeldan trekkgjest. Hekkar i Finnmark og trekkande individ kan observerast langs heile kysten, oftast på hausten. Arten vert år om anna observert i Sævarhagsvikjo (Heggland 2003).

Småspove *Numenius phaeopus*

Sjeldan trekkgjest. Observert både på haust- og vårtrekket (Heggland 2003), m.a. i Sævarhagsvikjo 10/5-1993 (Anon. 1995).

Storspove *Numenius arquata*

Fåtalig hekkefugl i opne område, ofte kulturmark og beitemark. Hekkar m.a. ved Rimbareid tjørna (Nylund 1997). Sævarhagsvikjo vert nytta som rasteområde under trekket.

Sotsnipe *Tringa erythropus*

Sjeldan trekkgjest. Eit individ observert Sævarhagsvikjo 22/8-1998 (Falkenberg 1999).

Raudstilk *Tringa totanus*

Relativ vanleg hekkefugl i våtmarksområde, både ved sjøen og ved vatn og myrar. Enkelte individ kan overvintre, m.a. eit individ i Sævarhagsvikjo 8/1-1994 (Mjøs & Frantzen 1996).

Gluttsnipe *Tringa nebularia*

Trekkgjest. Vert så og seie årvisst observert i Sævarhagsvikjo under hausttrekket.

Storspova er knytt til kulturlandskapet langs kysten. Foto: Tore Wiers.

Skogsnipe *Tringa ochropus*

Fåtalig trekkgjest. Skogsnipa hekkar til vanleg i austlege delar av landet. Eit individ observert rastande i Sævarhagsvikjo 12/8-1999 (Falkenberg 2000).

Grønstilk *Tringa glareola*

Sjeldan trekkgjest. Grønstilken hekkar til vanleg i austlege delar av landet. Arten vart observert både i Rimbareid tjørna og Vestbøstads tjørna den 29/4-2000 (Falkenberg 2001).

Strandsnipe *Actitis hypoleucos*

Ein av dei mest talrike hekkande vadefuglane på Stord. Arten er vanleg i strandsona og ved vatn og vassdrag. Trekkjer tidleg, og eit individ observert Sævarhagsvikjo 5-12/10-1999 er ein sein observasjon.

Steinvendar *Arenaria interpres*

Fåtalig trekkgjest (NOF-Hordaland 1997). Berre enkelte observasjonar frå Sævarhagsvikjo føreligg (Heggland 2003), men arten førekjem nok årvisst i Fitjarøyane under trekket og stundom vinterstid.

JOAR, MÅSAR OG TERNER**Tjuvjo** *Stercorarius parasiticus*

Fåtalig hekkefugl. Hekking er m.a. konstatert i Fitjarøyane sommaren 2002 (Dag Rimmereid pers. medd.). Frå slutten av 1970-åra har tjuvjobestanden gått kraftig tilbake, truleg som følge av redusert næringstilgang (Vader 1994). Tjuvjoen er no nesten borte som hekkefugl i Hordland, kanskje hekkar berre 1-2 par i gode år (Byrkjeland 2003).

Storjo *Stercorarius skua*

Fåtalig streif- og trekkgjest. M.a. eit individ observert i Selebjørnsfjorden 8/8-1995 (Mjøs og Frantzen 1996).

Dvergmåse *Larus minutus*

Eit individ i Sævarhagsvikjo 5/11-2000 (Falkenberg 2001). Pr. 2003 Berre observert 11 gongar i Hordaland.

Hettemåse *Larus ridibundus*

Trekkgjest. Flest observasjonar av trekkande individ på vårparten. M.a. vart rundt 110 individ observert ved Kyrkjeberget 27/2-1999 (Falkenberg 2000).

Fiskemåse *Larus canus*

Vanleg hekkefugl i koloniar fleire stadar på Stordøya, m.a. ein stor koloni ved Storhaugen i Fitjar (Ole Berge Helland og Dag Rimmereid pers. medd.).

Sildemåse *Larus fuscus*

Relativ vanleg hekkefugl i skjergardslandskapet, og arten er ganske vanleg i Fitjarøyane. Hekkar ofte i blandingskoloniar med gråmåse. Trekkfugl som forlet landet i august. Ungfuglane returnerer normalt ikkje før i treårsalderen.

Gråmåse *Larus argentatus*

Relativ vanleg hekkefugl i større koloniar eller som spreidde par.

På Færøya ved Sandvikvåg hekkar mellom 50 og 100 par gråmåse. I dag er dette ein av dei største gråmåsekoloniane i fylket. Foto: Magnus Johan Steinsvåg.

Grønlandsmåse *Larus glaucoides*

Sjeldan vintergjest. Eit individ observert i Sævarhagsvikjo i perioden 24/2-25/4-1998 (Falkenberg 1999). Totalt i Hordaland føreligg det 26 observasjonar av grønlandsmåse.

Polarmåse *Larus hyperboreus*

Sjeldan vintergjest. Eit individ observert på Eldøy 23/12-1999 (Falkenberg 2000). Polar-måsen hekkar til vanleg på Svalbard og overvintrar som regel i nordlege delar av landet.

Svartbak *Larus marinus* **Ansvarsart hekkebestand**

Ganske vanleg hekkefugl. Arten kan hekke i koloniar eller som spreidde par.

Krykkje *Rissa tridactyla* **Ansvarsart hekkebestand**

Fåtalig og sporadisk streifgjest utanfor hekketida. Hekka på Geitung i Bømlø kommune på 1990-talet, og sist i 2000. Dette er den einaste kjende kolonien i Hordaland.

Splitterne *Sterna sandvicensis*

Sjeldan og sporadisk streifgjest. Det føreligg to funn frå Stord, begge i Sævarhagsvikjo: 1 individ 2/5-1971 og 1 individ 5/5-1992 (Chapman 1993). Det er totalt 8 funn i fylket.

Makrellterne *Sterna hirundo*

Vanleg hekkefugl i skjergardslandskapet. Hekkar ofte i blandingskoloniar saman med raudnebbterne.

Raudnebbterne *Sterna paradisaea*

Vanleg hekkefugl i skjergardslandskapet. Hekkar i koloniar, ofte saman med makrellterne.

ALKEFUGLAR

Lomvi *Uria aalge***Sårbar (V)**

Fåtalig trekk og vintergjest (NOF-Hordaland 1997).

Alke *Alca torda*

Fåtalig vintergjest. Hekkar ikkje i Hordaland.

Teist *Cephus grylle***Bør overvakast (DM)**

Har truleg hekka på Stord tidlegare og i følge Norsk hekkefuglatlas skal hekking vere konstatert i 1979 (Gjershaug m.fl. 1994). Blir no berre sporadisk observert i vinterhalvåret. Bestanden har lenge vore i tilbakegang over heile kysten, noko som først og fremst er antatt å skuldast næringssvikt. Reir i bergsprekker, under steinar eller i steinur på holmar langs kysten (Folkestad 1994).

Alkekonge *Alle alle*

Fåtalig vintergjest i ytre skjergard (NOF-Hordaland 1997). Hekkar på Svalbard og Jan Mayen.

Lunde *Fratercula arctica***Omsynskrevjande (DC)**

Fåtalig gjest utanfor hekketida. Truleg først og fremst om våren. Eit ind. observert ved Sætrevik 19/11-1972 (NOF-Hordaland 1997). Det føreligg berre eit konkret hekkefunn frå Hordaland. Dette vart gjort på Låtersøy i Bømlø i 1992 (Byrkjeland 1999).

SANDHØNS

Steppehøne *Syrrhaptis paradoxus*

Fleire individ vart observert på Stord i 1863 og eit individ avliva mai 1888 (LRSK-arkiv). Arten hekkar på steppe og tørre, vegetasjonsfattige område i eit belte frå Kazakhstan til Nordaust-Kina. Begge førekomstane på Stord var i samband med store invasjonar i Noreg og resten av Europa dei aktuelle åra.

DUER

Bydue *Columba livia*

Fåtalig hekkefugl tilknytt tettstaden Leirvik. Hekkar i og på bygningar.

Ringdue *Columba palumbus*

Ganske vanleg hekkefugl i skogområde nær jordbruksareal. I hovudsak trekkfugl, men

overvintring er relativ vanleg. Ein flokk på over 100 individ vart observert på Høyland 12/2-1998 (Falkenberg 1999).

Tyrkerdue *Streptopelia decaocto*

Fåtalig hekkefugl (NOF-Hordaland 1997) og bestanden har nok gått tilbake dei seinare år. Hekking er konstatert på Lønning (Osaland 1983). Tilknytt jordbrukslandskapet og tettstadar. Standfugl.

Turteldue *Streptopelia turtur*

Sjeldan trekkgjest. Eit individ observert på Sætrevik 29/6-1970 og eit individ ved Aker-Stord 14/10-1993 (Pedersen 1993).

GAUKAR

Gauk *Cuculus canorus*

Ganske vanleg hekkefugl. Trivest i mange biotopar, frå skoglandskap til kulturmark og relativt opne område. Reirparasitt, der heipiplerka vert rekna som den vanlegaste vertarten i Noreg. Trekkfugl.

UGLER

Hubro *Bubo bubo***Sårbar (V)**

Fåtalig hekkefugl. På Vestlandet klarar hubroen seg relativt bra og jaktar helst i ope landskap med rik tilgang på byttedyr som t.d. sjøfugl. Arten har elles hatt ein tilbakegang over store delar av Austlandet (Fremming 1986). På Vestlandet har truleg attgroing av lyngheiområda hatt negativ effekt på bestanden. Det er elles kjent at hubroen ofte kan nytte høgspenlinjer som sittepostar under jakt og er utsett for elektrisk støyt ved letting og landing. Undersøkingar har påvist at det er mange individ som døyr som følgje av påflyging eller elektrokusjon frå kraftlinjer (Fremming 1986).

Snøugle *Nyctea scandiaca***Sårbar (V)**

To udaterte eksemplar frå Stord finst i samlingane hjå Zoologisk Museum i Bergen, begge er skotne. Desse stammer truleg frå tida rundt århundreskiftet 1800/1900. I Hordaland hekka snøugla tidlegare på Hardangervidda, men blir no berre observert sporadisk.

Haukugle *Surnia ulula*

Såkalla invasjonsart som år om anna kan oppetre ganske vanleg på Vestlandet etter gode produksjonsår på Taigaen med påfølgande samanbrot i smånagarbestandane. Ein av dei største invasjonane gjennom tidene fann stad hausten 1983, og 2 individ er rapportert frå

Stord i samband med denne invasjonen (Jacobsen 1984). Det er òg rapportert eit individ frå Hageberg 4/11-1989 (NOF-Hordaland 1997).

Kattugle *Strix aluco*

Utbreidd, men relativ fåtalig hekkefugl. Kattugla tar i hovudsak smånagarar, men kan òg ta småfugl og frosk. Hekkar ofte i nærleiken av hus og vert ofte høyrte i nærmiljøet. Tar gjerne i bruk større fuglekassar og kan hekke i ventilar og andre kunstige holrom.

Kattugleungane forlet reiret før dei kan flyge, og vert som regel sitjande på ei grein å tigge mat. Foto: Magnus Johan Steinsvåg.

Hornugle *Asio otus*

Sjeldan. Trivest i barskog i tilknytning til jordbruksområde. Arten er ikkje registrert hekkande på Stord.

Jordugle *Asio flammeus*

Sjeldan trekkjgest. Smånagarspesialist, og hekkar til vanleg i område i og ovanfor skogrensa. Eit individ observert ved Måsavatnet 15/11-1998 (Falkenberg 1999) og eit individ avliva på Valvatna i 1973 (NOF-Hordaland 1997).

Perleugle *Aegolius funereus*

Sjeldan trekk-/streifjgest. Kan som haukugla optre invasjonarta. Eit individ observert på Aker-Stord 7/3-1997 (Falkenberg 1998).

SEGLARAR

Tårnseglar *Apus apus*

Fåtalig hekkefugl tilknytt tettstaden Leirvik. Arten har m.a. tilhald ved sjukehuset. Hekkar vanlegvis i holrom i bygningar.

RÅKEFUGLAR

Isfugl *Alcedo atthis*

Eit individ observert ved Storavatnet i Stord 21-28/3-1976 (Voie 1986).

Hærfugl *Upupa epops*

Eit individ drept mot vindauge i Leirvik hausten 1970 (Voie 1985).

SPETTEFUGLAR

Vendehals *Jynx torquilla*

Sårbar (V)

Sjeldan hekkefugl (NOF-Hordaland 1997). Hekkar ved kulturlandskap og ope blandingskogar og kan ta i bruk fuglekasser. Særleg solvendt grasmark med mykje jordmaur er attraktive område ved næringssøk. Eit synjgande individ høyrte på Bjelland (Stord) perioden 7-8/5-1999 (Falkenberg 2000). Arten er òg høyrte og seinare påvist hekkande ved Rydland slutten av mai 1998 (Falkenberg 1999).

Gråspett *Picus canus*

Omsynskrevjande (DC)

Fåtalig hekkefugl. Truleg den vanlegaste spettearten på Stord. Gråspetten søker ofte næring på bakken, særleg maur. Område med gamal barskog med innslag av død ved og eldre lauvtre som osp er viktige for gråspetten. Ståande død ved gjev tilgang på vedlevande insekt vinterstid. Reirtreet er nesten alltid osp (Gjerde og Sætersdal 1996). Då spettane vanlegvis lagar nye reirhol kvart år, er det mange andre fuglearter som nyttar gamle spettehol som reirplass (m.a. meiser og svartkvitflugesnapper). Førekost av spettar kan derfor vere positivt for slike såkalla sekundære holrugarar.

Grønspett *Picus viridis*

Fåtalig hekkefugl. Grønspetten har eit endå meir spesialisert matsøk etter maur og insekt på bakken enn gråspetten. Den trivest derfor i lysopne skogar med lav undervegetasjon. Lagar hol i murtuer. Grønspetten føretrekkjer eldre suksesjonsstadium av lauvskog med innslag av osp som den ofte nyttar som reirtre.

Flaggspett *Dendrocopos major*

Fåtalig hekkefugl. M.a. påvist hekkande ved Vegslinuten (Dag Rimmereid og Ole Berge Helland pers. medd.). Allsidig i næringsvegen og kan finnast i mange skogtypar, men blandingskogar ser ut til å vera optimale område. Flaggspetten er konglespesialist om vinteren og er derfor mindre avhengig av gammal skog med død ved enn dei andre spetteartane. Flaggspetten er velkjent for å laga såkalla spettesmier.

Flaggspetten er kanskje vanlegast å sjå vinterstid når den oppsøker fuglebrettet. Foto: Magnus Johan Steinsvåg.

Kvitryggspett *Dendrocopos leucotos* **Sårbar (V)**
Fåtalig hekkefugl. Det er registrert fleire hek-
kande par på Stord. Kvitryggspetten er av-
hengig av relativt store område med eldre skog
med god tilgang på død ved.

Dvergspett *Dendrocopos minor* **Omsynskr. (DC)**
Fåtalig hekkefugl. Hekking er m.a. påvist ved
Levåg (Ole Berge Helland pers. medd.). Arten
er tilknytt naturskogar, helst lauvskog med god
tilgang på døde og døyande tre.

SPORVEFUGLAR

Songlerke *Alauda arvensis*
Fåtalig hekkefugl (NOF-Hordaland 1997). Hos
oss knytt kyststrok og eng og beitemark med
låg vegetasjon.

Sandsvale *Riparia riparia*
Tidlegare fåtalig hekkefugl i Fitjar (NOF-
Hordaland 1997). Arten er elles sjeldan og
sporadisk gjest i trekketidene. Hekkar i sandtak
med bratte, faste kantar.

Låvesvale *Hirundo rustica*
Vanleg hekkefugl i kulturlandskapet og hekkar i
driftsbygningar og naust.

Amursvale *Hirundo daurica*
Eit individ observert på Eggøy 15/6-1980
(LRSK-arkiv, NSKF). Det er berre gjort tre funn
av amursvale i Hordaland, og funnet på Stord
var det første. Hekkar i Sør-Europa.

Taksvale *Delichon urbica*
Relativ fåtalig hekkefugl (NOF-Hordaland
1997). Kolonihekkande, reira blir som regel
plasserte under takskjegget på bygningar.

Trepiplerke *Anthus trivialis*
Vanleg hekkefugl i skog. Gjerne i litt open skog
og skogkantar ut mot myrområde.

Trepiplerke. Foto: Magnus Johan Steinsvåg.

Heiapiplerke *Anthus pratensis*
Vanleg hekkefugl i lynghei og kulturlandskap
og områda ovanfor skoggrensa. Kan overvintre
fåtalig langs kysten, t.d. vart eit individ obser-
vert ved Stord kyrkje 25/12-2000.

Skjærpiplerke *Anthus petrosus* **Ansv. hekkebest.**
Ganske vanleg hekkefugl knytt til holmar og
lynghei nærast kysten. Overvintrar vanleg.

Gulerle *Motacilla flava*
Sjeldan trekkgjest. Underarten **sårle** *M. f. thun-
bergii* oftast observert, m.a. tre individ på Sæ-
varhagen 9/9-1998 (Falkenberg 1999). Elles eit
par med **sørleg gulerle** *M. f. flava* observert ved
Vesbøstadjørna 31/5-80 (Osaland 1981).

Vintererle *Motacilla cinerea*
Eit individ observert ved Storavatnet (Stord)
18/10-1999 (Falkenberg 2000). Tradisjonelt ein
austleg art som hekkar ved rennande vatn.

Linerle *Motacilla alba*
Vanleg hekkefugl i kulturlandskapet og langs
vassdrag. Underarten **svartryggerle** *M.a. yarrellii*
er m.a. observert på Rimbareid 24/3-1999
(Falkenberg 2000).

Sidensvans *Bombycilla garrulus*
Ganske regelmessig trekk- og vintergjest. Si-
densvansen trekkjer sørover frå nordaustlege
barskogar på vinteren. Mindre flokkar kan sjå-
ast ganske årvisst.

Fossefall *Cinclus cinclus*

Fåtalig hekkefugl, truleg under 10 par. Hekkar i vassdrag der det dannar seg strie styrk og mindre fossar. Hekking konstatert m.a. ved Eideselva (Jan Rabben pers. medd.).

Gjerdsmett *Troglodytes troglodytes*

Talrik hekkefugl. Trivest særleg i skog med tett undervegetasjon. Overvintrar vanleg.

Jernsporv *Prunella modularis*

Vanleg hekkefugl i skog og i kantvegetasjon i kulturlandskapet. Overvintrar regelmessig, men fåtalig.

Raudstrupe *Erithacus rubecula*

Vanleg og talrik hekkefugl i skog. Vanleg å sjå på fuglebrettet om vinteren.

Raudstjert *Phoenicurus phoenicurus*

Fåtalig hekkefugl (NOF-Hordaland 1997). Karakterart i eldre furuskog på skrinmark, men kan òg hekke i andre skogtypar.

Buskskvett *Saxicola rubetra*

Relativ vanleg hekkefugl i oppe terreng som kulturmark eller nært vatn.

Svartstrupe *Saxicola torquata*

Sporadisk hekkefugl. Hekking konstatert ved Årskog 17/6-1990 (Clarke 1992) og ved Vestbøstادتjørna 29/4-2000 (Falkenberg 2001). Arten er elles observert i Sævarhagsvikjo 3/4-1992 (NOF-Hordaland 1997).

Steinskvett *Oenanthe oenanthe*

Fåtalig hekkefugl (NOF-Hordaland 1997) ved beitemark langs kysten og i fjellet.

Ringtrast *Turdus torquatus*

Relativ fåtalig hekkefugl i områda ved skogrensa.

Svarttrast *Turdus merula*

Vanleg og talrik hekkefugl i skog- og kulturlandskap.

Gråtrast *Turdus pilaris*

Vanleg hekkefugl. Trives i dei fleste skogtypar, særleg i kantsoner mellom skog og kultmark.

Måltrast *Turdus philomelos*

Vanleg hekkefugl. Er kanskje meir tilknytt skogsområde enn mange av dei andre trastartane. Kan overvintre langs kysten.

Raudvengetrast *Turdus iliacus*

Vanleg hekkefugl. Hekkar i all slags skog. Trekkfugl, men overvintrar regelmessig langs kysten.

Duetrast *Turdus viscivorus*

Sjeldan trekkgjest. Eit individ overvintra 1993-94 på Kårevik (NOF-Hordaland). Pr. 1999 Berre eit hekkefunn i Hordaland (Falkenberg 2000). Dei store furuskogane på Stord er aktuell hekkebiotop.

Grashoppesongar *Locustella naevia*

Mogleg sjeldan og sporadisk hekkefugl. Syngjande individ høyrte ved Rimbareidtjørna 18/5-1997 (Falkenberg 1998). Knytt til fukteng og område med frodig vegetasjon.

Sivsongar *Acrocephalus schoenobaenus*

Fåtalig hekkefugl. Hekkar gjerne i takrøyrskogar og tett kantvegetasjon ved næringsrike vatn. Sivsongaren har m.a. fast tilhald ved Vestbøstادتjørna og Rimbareidtjørna (Nylund 1997).

Gulsongar *Hippolais icterina*

Sannsynleg hekkefugl. Eit individ høyrte syngjande på Nedre Økland 16/5-1998 (Falkenberg 1999). Karakterart for fuktig oreskog, men kan òg hekke i andre skogtypar med frodig undervegetasjon.

Møllar *Sylvia curruca*

Sannsynleg fåtalig hekkefugl. To eller tre syngjande individ høyrte Nedre Økland 17/5-1998 (Falkenberg 1999).

Tornsongar *Sylvia communis*

Relativ fåtalig hekkefugl, men hekkingar er konstatert både i Fitjar og Stord. Trivest i oppe område, gjerne på beitemark og lynghei med innslag av buskar og kratt.

Hagesongar *Sylvia borin*

Mogleg fåtalig hekkefugl. Trivest i tett vegetasjon og i kantsoner. Eit individ observert Nedre Økland 20/10-2000 (Falkenberg 2001).

Munk *Sylvia atricapilla*

Relativ vanleg hekkefugl i rike lauvskogar og kantskogar. Overvintrar fåtalig, men relativt regelmessig i kyststrok.

Bøksongar *Phylloscopus sibilatrix*

Mogleg fåtalig hekkefugl (Gjershaug m.fl. 1994). Eit syngjande registrert individ i Børtveitdalen 23/5-1993 (Anon. 1995).

Gransongar *Phylloscopus collybita*

Ganske vanleg hekkefugl. Trass i namnet er gransongaren gjerne tilknytt område med rike lauvskog.

Lauvsongar *Phylloscopus trochilus*

Særs talrik hekkefugl i allslags skog. Også i relativt trefattige område i lynchgeia.

Fuglekonge *Regulus regulus*

Relativ vanleg hekkefugl i barskog, gjerne i eldre plantefelt av gran.

Gråflugesnappar *Muscicapa striata*

Relativ vanleg hekkefugl i skog, gjerne i og nær kulturlandskapet.

Svartkvitflugesnappar *Ficedula hypoleuca*

Vanleg hekkefugl. Hekkar i gamle spette- eller meisehol eller naturlege holrom. Hekkar ofte i nærleiken av bustadområde og tar ofte i bruk fuglekassar.

Stjertmeis *Aegithalos caudatus*

Fåtalig hekkefugl i eldre lauv- og blandingskog. Stjertmeis vert ofte observert i mindre flokkar på vinteren, ofte i såkalla meiseflokkar saman med andre meiseartar, fuglekonge og trekrypar.

Lauvmeis *Parus palustris*

Fåtalig hekkefugl, helst i open lauv- og blandingskog.

Granmeis *Parus montanus*

Vanleg og talrik hekkefugl. Arten er meir allsidig enn lauvmeisa, og trivest i dei fleste skogstypar.

Toppmeis *Parus cristatus*

Relativ vanleg hekkfugl i barskog. Holrugar som sjølv kan hakke ut reirholet i rotne stubbar.

Svartmeis *Parus ater*

Relativ fåtalig hekkefugl. Svartmeisa trivst i barskog med tilgang på gran. Kan ta i bruk kassar, men kan òg hekke i naturlege holrom på bakken.

Blåmeis *Parus caeruleus*

Vanleg og talrik hekkefugl. Tilknytt lauvskog eller blandingskog. Hekkar ofte i fuglekassar.

Kjødmeis *Parus major*

Vanleg og talrik hekkefugl. Hekkar ofte i fuglekassar.

Spettmeis *Sitta europaea*

Relativt vanleg hekkfugl, helst i litt eldre lauv- og blandingskog. Eike- og hasselnøtter er viktig vinterføde for spettmeisa.

Trekrypar *Certhia familiaris*

Fåtalig hekkefugl. Kan sjåast i fleire skogstypar, men er mest tilknytt litt eldre furu- og blandingskog.

Tornskate *Lanius collurio*

Sjeldan og tilfeldig. Det føreligg to hekkefunn: Ved Petarteigen 9/7-1989 (LRSK-arkiv, NOF-Hordaland 1997) og i Anfinnsdalen 7/7-1999 (Falkenberg 2000).

Varslar *Lanius excubitor*

Sjeldan vintergjest i følge NOF-Hordaland (1997), men det føreligg ingen konkrete funn.

Nøtteskrike *Garrulus glandarius*

Relativt fåtalig hekkefugl i barskogområde. I område nær barskog kjem nøtteskrika gjerne innom fuglebrettet vinterstid.

Skjor *Pica pica*

Vanleg hekkefugl nær busette område og kulturmærke.

Nøttekråke *Nucifraga caryocatactes*

Sjeldan, men mogleg hekkefugl i eldre granplantefelt i område med god tilgang på hasselnøtter. Det føreligg fleire spreidde observasjonar frå 1960-95 (NOF-Hordaland 1997), men ingen direkte indikasjonar på hekking.

Kaie *Corvus monedula*

Mogleg fåtalig hekkefugl. Indikasjonar på hekking ved Tveita på Stord 4/5-2000 (Falkenberg 2001).

Kornkråke *Corvus frugilegus*

Relativ sjeldan gjest utanfor hekketida. Eit mindre tal observert 15/4-1998 på Hystad (Falkenberg 1999). Elles eit individ observert på Fitjar 28/12-1998 (Falkenberg 1999).

Kråke *Corvus cornix*

Vanleg hekkefugl nær tettstadar og kulturlandskap.

Svartkråke *Corvus corone*

Sjeldan trekk/streifgjest. Eit individ obs. på Nedre Økland, Stord 19/4-98 (Falkenberg 1999).

Ramn *Corvus corax*

Fåtalig hekkefugl. Hekkar i bergveggar i skjergarden og i fjellet.

Stare *Sturnus vulgaris*

Vanleg hekkfugl i kulturlandskapet. Tar ofte i bruk fuglekassar.

Rosenstare *Sturnus roseus*

Eit individ vart observert på Huglo hausten 1974 (LRSK-arkiv).

Gråsporv *Passer domesticus*

Vanleg hekkfugl i bustadområde og kulturlandskap.

Pilfink *Passer montanus*

Få observasjonar, m.a. eit individ observert på Bjelland 31/1-1998 (Falkenberg 1999).

Bokfink *Fringilla coelebs*

Vanleg og talrik hekkfugl i skog.

Bokfinken er ein av dei vanlegaste fuglane på Stord sommarstid. Foto: Magnus Johan Steinsvåg.

Bjørkefink *Fringilla montifringilla*

Fåtalog hekkfugl nokre stader i bjørkeskogen mot skoggrensa.

Grønfink *Carduelis chloris*

Relativt vanleg hekkfugl i kulturlandskapet og kan hekke i t.d. hekkar, prydbuskar og einer.

Stillits *Carduelis carduelis*

Fåtalog trekkgjest. Vert oftast observert i mindre flokkar vinterstid, m.a. 12 ind. observert på Bjelland 29/1-1997 (Falkenberg 1998).

Grønsisik *Carduelis spinus*

Relativt vanleg hekkfugl i barskog. Kan observerast i større eller mindre flokkar under trekket og vinterstid, m.a. 200 individ på Haga, Stord 9/12-2000 (Falkenberg 2001).

Tornirisk *Carduelis cannabina*

Truleg fåtalog hekkfugl. Arten trivst i ope kulturlandskap med buskar og kratt.

Bergirisk *Carduelis flavirostris* **Ansv. hekkebestand**

Relativt fåtalog hekkfugl (NOF-Hordaland 1997). Kan sjåast i mindre flokkar i trekktidene og om vinteren.

Brunsisik *Carduelis cabaret*

Truleg vanleg hekkfugl. Arten var inntil nylig rekna som ein underart av gråsisik, men både utbreiing draktforskjellar og storleik gjer at brunsisiken no har fått status som eigen art (Artane kan ikkje skiljast på lyd. Det er ofte svært vanskelig å skilje dei på draktkarakterar også). Brunsisiken er som hekkfugl tilknytt kystnære furuskogsområde i Sør-Noreg. Arten opptre vanleg i større og mindre flokkar i trekktidene og om vinteren, gjerne i blandingsflokkar med gråsisik.

Gråsisik *Carduelis flammea*

Mogleg hekkfugl. Opptre vanlig i større og mindre flokkar i trekktidene og om vinteren, gjerne i blandingsflokkar med brunsisik. Har som hekkeart langs kysten ei meir nordleg utbreiing enn brunsisiken, og er i vårt fylke knytt til bjørkeskogen i indre fjordstrøk og områda opp mot bjørkebeltet.

Polarsisik *Carduelis hornemanni*

Eit individ observert på Nedre Økland 6/1-1996 (Pedersen 1997).

Bandkorsnebb *Loxia leucoptera*

Sjeldan trekkgjest. Førekjem år om anna invasjonarta i Noreg. 2002 var eit slikt "invasjonsår" og fleire individ vart observert på Stord (Falkenberg 2003b).

Grankorsnebb *Loxia curvirostra*

Truleg fåtalog hekkfugl (NOF-Hordaland 1997). Er tilknytt eldre barskog. Invasjonsart som kan opptre vanleg i trekktida og om vinteren.

Furukorsnebb *Loxia pytyopsittacus*

Truleg fåtalog hekkfugl i eldre furuskog. Invasjonsart, men opptre ikkje like talrikt som grankorsnebb.

Dompap *Pyrrhula pyrrhula*

Fåtalog hekkfugl i barskog. Vanleg fugl å sjå på fuglebrettet vinterstid.

Kjernebitar *Coccothraustes coccothraustes*

Sjeldan og tilfeldig trekkgjest. 1-2 individ observert i perioden januar-mars 1998 på Havåsen i Stord kommune (Falkenberg 1999).

Lappsporv *Calcarius lapponicus*

Arten kan observerast fåtalog på vår- og hausttrekk. M.a. eit individ observert i Sævarhagsvikjo 28/4-2000 (Falkenberg 2001).

Snøsporv *Plectrophenax nivalis*

Sannsynleg fåtalog hekkfugl i fjellet. Kan av og til sjåast i trekktidene og om vinteren.

Kvithodesporv *Emberiza leucocephalos*

Eit individ observert ved Trodlaugan i perioden frå 27/12-1994 til ca. 10/3-1995 (Jensen & Mjøs 1998, Rabben 1995). Einaste funn i Hordaland.

Gulsporv *Emberiza citrinella*

Fåtalig hekkefugl. Gjerne i kantsoner mot kulturlandskapet, ofte med spreidd tresetting. Bestanden har truleg gått tilbake. Oppsøker gjerne fuglebrettet vinterstid.

Sivsporv *Emberiza schoeniclus*

Fåtalig hekkefugl ved vegetasjonsrike våtmarksområde. Hekkar m.a. ved Rimbareid tjørna og Vestbøstadjørna (Nylund 1997).

PATTEDYR**INSEKTETARAR****Piggsvin** *Erinaceus europaeus* **Bør overvakast (DM)**

Relativt vanleg art i tilknytning til kulturlandskap og kan m.a. ha tilhald i hagar i større tettstadar. Piggsvinet er særst utsett for påkøyrslar, og ein ser ofte påkøyrde piggsvin langs vegane på Stord.

Vanlig spissmus *Sorex araneus*

Sannsynleg nokså talrik art både i skog og ope terreng, og særleg der det er rik botnvegetasjon. M.a. registrert ved Sjoalemyra og Iglatjørna (Zoologisk museum, Bergen).

Dvergspissmus *Sorex minutus*

Vanleg art i skog og lyngvegetasjon. Er m.a. registrert ved Sjoalemyra og Iglatjørna (ZMB).

FLAGGERMUS

Grunna vanskeleg artsbestemming er flaggermus ei dyregruppe ein veit relativt lite om. Fram til 1989 var samlingane ved Zoologisk Museum Bergen den viktigaste kjelda til kunnskapen vår om førekomst og utbreiing av dei ulike flaggermusartane i Hordaland. I 1989 og utover på 1990-talet gjennomførte Tor Stormark feltundersøkingar i samband med ei hovudfagsoppgåve. Han gjennomførte òg undersøkingar finansiert av Fylkesmannen si miljøvernavdeling (ei oppsummering er gitt i Stormark 1996). I 1998 og 1999 gjennomførte Norsk Zoologisk Forening, på oppdrag frå Fylkesmannen si miljøvernavdeling, ei fylkesdekkande undersøking av flaggermus (Syvertsen m.fl. 2000). Desse undersøkingane har gitt mykje ny kunnskap om utbreiing og førekomst av flaggermus i Hordaland, og til no er sju artar

med sikkerheit registrerte i fylket. Tre av dei er registrert i Stord og Fitjar.

Ein av desse artane, dvergflaggermus, er oppførte i kategorien DM – bør overvakast, på den norske raudlista. Dette er først og fremst eit uttrykk for at ein har lite kunnskap om arten. Flaggermus er elles i ein spesiell forvaltningssituasjon, i og med at både dag-, vinter- og barselkoloniar ofte er knytte til bygningar.

Meir informasjon om flaggermus finn du på nettsidene til Norsk Zoologisk Forening. Her ligg det òg mykje informasjon om dei andre norske pattedyrartane: <http://www.zoologi.no>

Vannflaggermus *Myotis daubentonii*

Truleg relativt vanleg flaggermus på Stord. Jaktar på ein karakteristisk måte større insekt over vatn og elvar. Registrert fleire stader på Stord av Syvertsen m.fl. (2000).

Nordflaggermus *Eptesicus nilssonii*

Truleg den vanlegaste flaggermusarten på Stord, som i resten av fylket. Jaktar ofte under gatelys, mellom tre og i ope landskap. Registrert fleire stader på Stord av Syvertsen m.fl. (2000).

Dvergflaggermus

Pipistrellus pygmaeus

Bør overvakast (DM)

Truleg vanleg art på Stord. Arten er m.a. registrert Vestbøstad og Gloppevatn i Fitjar, og ved Kåravika og Leirvik i Stord (Syvertsen m.fl. 2000).

ROVDYR**Raudrev** *Vulpes vulpes*

Enkelte streifdyr er observert (Rabben 2000), men arten ynglar neppe på Stord.

Både på Stord og Bømlo var reven eit vanleg innslag i naturen tidlegare, noko fleire fangsinretingar vitnar om. Sjølv om ein i dag ikkje har nokon bestand av rev på Stord, vil ein kanskje, på sikt, kunne treffe på både raudrev, rådyr og elg på Stordøya - Naturen er ikkje statisk, den endrar seg heile tida. Foto: Magnus Johan Steinsvåg.

Mink *Mustela vison*

Vanleg art tilknytt strandsoner, bekkar og vassdrag. Opphavelig Nord-Amerikansk art som vart innført til Noreg som pelsdyr i 1930-åra.

Røyskatt *Mustela ereminea*

Fåtalig art på Stord. Berre enkelte observasjonar føreligg.

Mår *Martes martes*

Berre registrert på Huglo, der den er relativ vanleg. Fleire ynglingar er konstaterert (Arne Vatten og Jan Rabben pers. medd.).

Oter *Lutra lutra*

**Bør overvakast (DM)
Ansvarsart**

Sjeldan (Rabben 2000). Berre enkelte spor-teikn registrert ulike stadar, m.a. er spor og såkalla ottersklier observert ved Uføro (Arne Vatten pers. medd.).

SELAR

Sjølv om selar er pattedyr vert dei ikkje definerte som vilt etter viltlova. Viltlova gjeld berre for viltlevande landpattedyr, fuglar, amfibiar og krypdyr. Selbestandane blir forvalta av fiskeridirektoratet. Både steinkobben og haverten er likevel inkludert i viltrapporten fordi dei kan vere interessante i jaktssamanheng.

Steinkobbe *Phoca vitulina*

Finst i meir eller samanhengande populasjonar langs heile norskekysten, og trivest særleg i grunne farvatn. Arten vert jamleg sett på kvileplassar på holmar og skjer i Fitjarøyane (Dag Rimmereid pers. medd.).

Havert *Halichoerus grypus*

Relativt fåtalig art som ganske jamleg blir observert i Fitjarøyane (Dag Rimmereid pers. medd.).

Steinkobben er den vanlegaste av dei to selartane som normalt førekjem i havområda utanfor Stord. Foto: Tore Wiers

HAREDYR

Hare *Lepus timidus*

Ganske vanleg art både. Trivest godt i blandingskog, ofte tilknytt kulturlandskap, men haren kan òg sjåast i fjellet.

GNAGARAR

Ekorn *Sciurus vulgaris*

Vanleg art i skog over heile Stord.

Brunrotte *Rattus norvegicus*

Truleg relativ fåtalig art i busette område og i jordbruksområde. Er registrert på Stord gjennom prosjekt Pattedyratlas ved Norsk Zoologisk Foreining.

Sannsynleg er også artane **lita skogmus** *Apodemus sylvaticus*, **markmus** *Microtus agrestis* og **klatremus** *Clethrionomys glareolus* vanlege på Stord, men dokumentasjon manglar

HJORTEDYR

Elg *Alces alces*

Det skal ha blitt observert enkelte streifdyr på Stord. I Hordaland finn ein faste men små bestandar av elg i indre delar av fylket, i Voss, Granvin og Ulvik, i Eidfjord og Ullensvang og i grensetraktene mellom Odda og Etne.

Hjort *Cervus elaphus*

Hjorten er den største jaktressursen på Stord. I 2003 vart det felt 145 dyr på Stord; 60 i Stord kommune og 85 i Fitjar. Dette utgjer ei slaktevekt på ca. 8,8 tonn og ein førstehands kjøtverdi på rundt 450.000 kr.

For å oppretthalde ein sunn og livskraftig hjortestamme på lang sikt, kan det vere naudsynt å ta omsyn til viktige beiteområde. I viltkartlegginga har særleg kartfesting av vinterbeiteområde vore prioritert. Slike beiteområde er område med relativt lite snø vinterstid, der hjorten kan bruke minst mogleg energi til å finne mat. Digernes, Agdestein og Rydlandssområdet er registrerte som vinterbeiteområde på Stord. Sjølv om snømengdene på Stord korkje er særleg store eller langvarige, kan tilgangen på beiteområde vere ein minimumsfaktor for hjorten i særleg snørike vintrar. Redusert tilgang på gode vinterbeite kan føre til at færre dyr overlever vinteren.

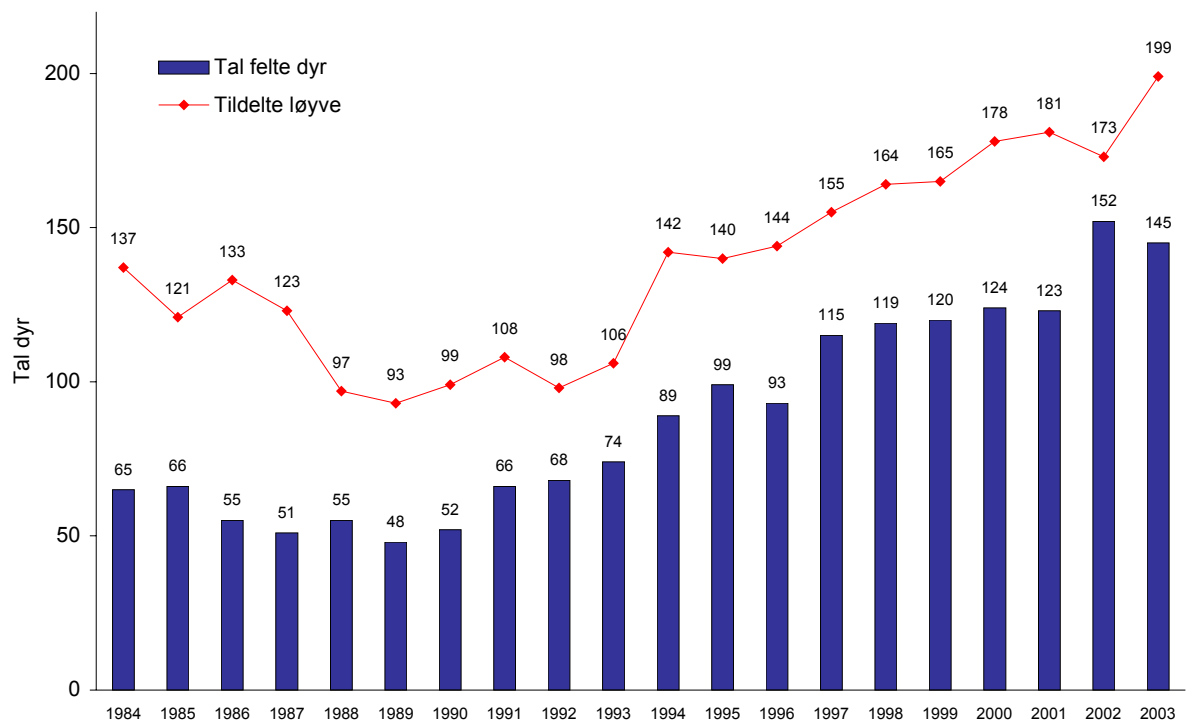
Ein har òg forsøkt å fange opp dei viktigaste trekkrutene for hjort i Stord og Fitjar. For å utnytte tilgangen på beite maksimalt, flyttar hjorten mykje på seg. Det kan vera lokale forflytningar mellom beiteområde og dagleie,

eller forflytningar over lengre avstandar mellom sommar og vinterbeite. Det er t.d. kjent at hjorten om sommaren held seg i høgareliggjande område og trekkjer ned i lunare skogområde i låglandet om vinteren. At hjorten (og for så vidt andre artar) uhindra kan flytte seg i terrenget og utnytte ressursar i ulike område, er avgjerande for å ein sunn og levedyktig viltbestand. Det er difor viktig at ein i den lokale- og regio-

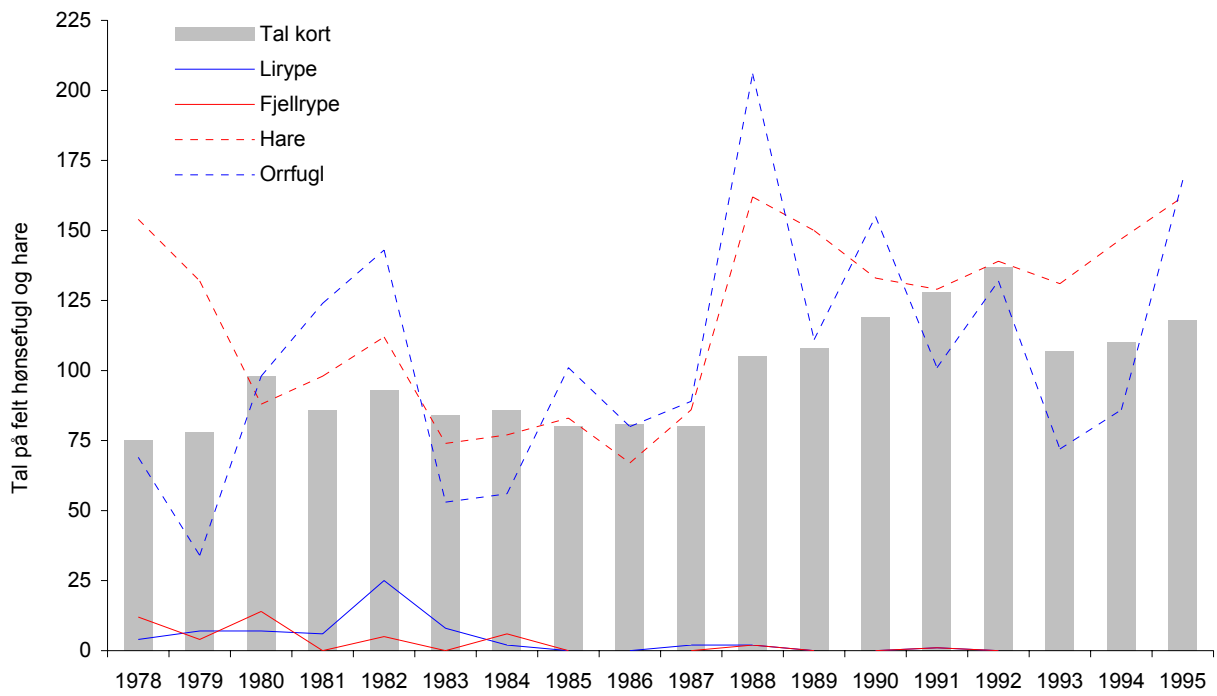
nale arealforvaltinga tek omsyn til både viktige beiteområde og trekkveggar, slik at hjorten kan utnytte ressursane optimalt etter kvart som tilgangen på ulike beiteplantar endrar seg gjennom sesongen. Ein bør difor unngå inngrep som reduserer både hjort og andre viltartar sine moglegheiter til effektiv bruk av leveområda.

I oktober er det stor aktivitet i marka, då er det brunsttid for hjorten. Brunstida tek kraftig på kreftene til dei største bukkane. Denne bukken la seg til å sove mellom brølesekvansane sine, han var òg tydelig avmagra. Foto: Magnus Johan Steinsvåg.

Figur 1. Tal felte hjort og tildelte løyve i Stord og Fitjar kommune 1984-2003.

Figur 2. Felt hare og hønsfugl i sameige i Fitjarfjellet frå perioden 1978-1995. Talet på selde jaktkort er vist som stolpar i figuren (Kjelde: Fitjar kommune).

8. BRUKARINTERESSER I NATUREN OG KONFLIKTAR I FORHOLD TIL VILTET

SKOGBRUK

Samanlikna med dei fleste andre kommunar i Hordaland har Stord og Fitjar mykje produktiv skog i forhold til det totale landarealet. Produktiv skog rundt 88.000 da eller omlag 32% av landarealet (Fitjar 39.000 da og 28%, Stord 49.000 da og 36%). Mange av dei truga og sårbare viltartane er knytt til dei produktive skogsmiljøa og derfor har den enkelte skogeigar ei viktig rolle når det gjeld forvaltning av viltet sine leveområde.

Dagens konflikt mellom viltinteresser og skogbruksinteresser er knytt til intensiv utnytting av skogareala på høge bonitetar for tømmerproduksjon. Det er særleg etter at ein gjekk over frå plukkhogst til bestandskogbruk etter 1950-talet, at det biologiske mangfaldet har blitt påverka negativt. Med bestandsskogbruk på Vestlandet har ein i stor grad gjennomført såkalla treslagskifte, der furu og lauvtre vert erstatta med gran. I dei planta granbestandane er trea av same alder og vert som oftast hogd før dei når det gamle stadiet som mange av "gamalskogsartane" er avhengige av. I ein naturleg skog vil ein ofte ha blanding av fleire treslag og tre av alle aldrar og rikeleg med død ved i ulike nedbrytingsfasar. Dette skapar levestadar for ei rekkje spesialiserte artar.

Ein potensiell konflikt mellom skogbruk og viltinteresser er at gamal skog på god bonitet vert føretrekt av både skogbruket og mange viltartar. Det er særleg dei arealkrevjande viltartar som storfugl og hønselhauk, som har blitt mest negativt påverka. Begge disse artane finn ein på Stord. Bestandsskogbruket har òg negative konsekvensar for spettane. Naturleg døde, ståande tre er viktig for dei fleste av desse artane og dette er ofte mangelvare i dagens skogkulturlandskap. Mangel på eldre ospeholt kan òg vere eit problem. Spesielt gråspetten er avhengig av tilgang på eldre osp som reirtre. Ei rekkje andre holrugande fugleartar er nyttar dessutan gamle spettehol som reirplass. Ein nedgang i talet på spetter kan derfor òg få konsekvensar for dei såkalla sekundære holrugane.

Etterkvart har auka kunnskap om økologi gjort det mogleg å drive skogen meir økologisk riktig. Dei siste åra har skogbruket vist større vilje til å ta fleirbruksomsyn i skogbruksplanlegginga. Det kan likevel ofte kome til konflikt mellom ønsket om å drive skogen økologisk forsvarleg og samstundes maksimere det økonomiske utbytet. God skogbruksplanlegging, der også kunnskap om økologi har ein sentral plass, er svært viktig i denne samanheng. Un-

der følgjer nokre tiltak som vil vere viktige for å ta omsyn til viltinteressene:

- Eit visst minimumsareal med gammalskog må oppretthaldast.
- Ein bør sette att kantskog mot myr, elvar, vatn og dyrka mark.
- Ein bør unngå hogst i bekkeløfter, like under bratte bergskrentar og på rasmark.
- Mindre øyar på myr og i vatn er ofte viktige hekkelokalitetar og bør derfor ikkje hoggast.
- Sumpskog bør i størst mogleg grad sparast for hogst. Sumpskog er ofte svært viktig som beiteområde og hekkeområde for fugl. Det er òg ein relativt sjeldan naturtype.
- Ein bør unngå grøfting av myr og "vassjuk" mark.
- Sett igjen nokre store tre.
- Sett igjen døde tre og store lauvtre, særleg osp, for å oppretthalde reirtre og viktige næringskjelder for spettar.
- Unngå treslagsskifte i dei frodigaste lauvskogsområda og område med eldre blandingskog.
- Ta omsyn til funksjonsområde for spesielle artar, t.d. reirområde for rovfugl og leikområde for storfugl og eldre ospeholt for spettar.
- Ved vegframføring og hogst i viktige- og svært viktige viltområde er det viktig at viltmyndighetene blir tatt med i planlegginga.

JORDBRUK

Også jordbrukslandskapet er svært viktig for mange viltartar. Jordbrukslandskapet er kjenneteikna ved høg primærproduksjon, noko som også viltet kan dra nytte av (Jordbruksområda får kunstig høg planteproduksjon ved gjødsling, og i tillegg er jordbruksareala som regel lagt til dei frå før mest produktive områda). Særleg det småskala jordbrukslandskapet, som har vore utbreidd på Stord, er samansett av ei rekkje ulike biotopar med leveområde for ei rekkje ulike viltartar. Mange av viltartane finst i høgare tal i jordbrukslandskapet enn i sine naturlege leveområde. Enkelte artar ville òg vore sjeldne eller heilt fråverande lokalt utan jordbrukslandskapet (t.d. låvesvale og stare).

Intensivering og mekanisering av jordbruket har ført til eit meir einsarta landskap der tilgangen på ulike levestader er lågare enn ved tradisjonell jordbruksdrift. Det er særleg dei spesielle habitata tilknytt småskala jordbruket som har blitt redusert etter intensivering. Døme på tiltak som kan verke negativt på viltet

er; grøfting av fuktmark, fjerning av kantskog og åkerholmar, attgroing av beitemark, lukking og kanalisering av bekkar, sprøyting, vassforureining ved utslepp av gjødsel og silosaft, tørrlegging og oppdyrking av våtmark.

Viltet på si side, kan ha negative effektar på jordbruket. Til dømes kan ei stor hjortestamme føre til beiteskadar på både skog og innmark. Det er òg kjent at kongeørna stundom kan ta lam, men til vanleg er dette eit lite problem.

FRILUFTSLIV OG FERDSEL

Allmenretten står sentralt i friluftslivet i Noreg, men det er nokre avgrensingar med tanke på utøving av jakt, fiske og motorisert- og organisert ferdsel. Generelt er det ønskeleg at folk flest skal bruke tid i utmarka, då dette ofte fører til ei større interesse og at ein i større grad tek omsyn til naturen i lokalmiljøet sitt. Viltet har i mange tusen generasjonar vore eit jaktobjekt for menneske, og gjennom seleksjon har viltet "lært" seg å frykte mennesket. Denne naturlege frykta er òg ein del av viltet i dag, og ferdsel i utmarka vil ofte føre til at visse individ fjernar seg frå området. Spesielt i yngletida er mange viltartar vare for forstyrningar, men òg til andre årstider kan stress grunna ferdsel kunne føre til at enkelte artar endrar bruken av området. Stor generell ferdsel kan føre til lavare bestandar av fleire artar som t.d. hjortevilt, hønsefugl og rovfugl. Ved større organiserte orienteringsløp og utflukter bør ein absolutt sjekke den planlagde løypa opp mot viltkarta til kommunen. Større organiserte utflukter kan få store konsekvensar for viltet dersom dei vert gjennomført i kritiske periodar på året. Ved bruk av utmarka til turgåing må ein òg huske på at det er bandtvang heile året i både Stord og Fitjar.

På fisketur. Menneske har drive jakt i tusenvis av år, og viltet har tilpassa seg dette m.a. ved å flykte. Lukt av menneske i utmarka kan difor ofte føre til at viltet trekkjer seg ut av området, anten ein går med våpen eller fiskestong. Skal ein arrangere større organiserte utflukter i t.d. hekke- eller ynglesesongen, bør ein sjekke den planlagde traseen opp mot viltkartverket i kommunen. Foto: Magnus Johan Steinsvåg.

JAKT

Jakt av vilt er som tidlegare nemnt hovudårsaka til at viltet har ein slags innebygd frykt for menneske. Moderne jakt vil naturlegvis òg kunne føre til at viltarter trekkjer seg unna "jaktutsette" områder. Jakta går imidlertid føre seg på den tida på året då viltet er minst sårbart for forstyrningar. For enkelte artar er òg jakt eit avgjerande bestandsregulerande verkemiddel, dette gjeld særleg hjortevilt. I forvaltninga av hjortevilt har ein nytta retta avskyting som eit viktig prinsipp for å oppnå optimal produksjon. Retta avskyting føreset at ein har god kjennskap til bestandsstorleik og alders- og kjønnsfordelinga i bestanden. "For store" bestandar av hjortevilt kan føre til lavare slaktevekter (generelt dårlegare kondisjon), redusert overleving og store beiteskadar på skog og innmark. Kor stor ein ønskjer at bestanden av dei ulike hjorteviltartane blir derfor ei avveging mellom optimal produksjon i forhold til tilgjengeleg beite og omfanget av beiteskadar.

Rypejakt. Foto: Magnus Johan Steinsvåg.

Kor stor effekt jaktuttak har på småviltbestandar har vore noko omdiskutert. Det er imidlertid sannsynleg at eit høgt lokalt jaktpress over tid kan føre til ein reduksjon i viltbestandar lokalt (Kastdalen 1992, Hjeljord 1994), både som ein følgje av sjølve uttaket og ved at viltet flyttar til andre område. Det er derfor viktig at den lokale viltforvaltninga vurderer fortløpande om jakta er bestandsmessig forsvarleg eller ikkje.

FAUNAKRIMINALITET

Jakt og fangst av freda vilt, særleg truga og sårbare rovfuglar og ugler, har vore eit utbreidd problem på landsbasis. Dette gjeld både kryptskyting med tanke på utstopping og ulovleg innsamling av egg og ungar til f.eks. falkoneering, i tillegg til felling av artar som enkelte kallar "skadevilt". Om det føregår slik aktivitet på Stord i dag er ikkje kjent.

BUSTADAR OG INDUSTRI

Bygging av bustadar, industri, havneområde osv. vil alltid ha visse negative konsekvensar for enkelte viltartar. Direkte ved sjølve arealinngrepet og indirekte ved auka aktivitet, ferdsel og støy. I framtidig arealforvaltning er det viktig at industri og bustadfelt ikkje blir lagt innanfor dei prioriterte viltområda og heller ikkje så nær inntil desse at ein påverkar områda negativt. Det same gjeld for hytteområde.

VEGAR

Vegbygging påverkar i stor grad leveområda for mange viltartar, og det er fleire effektar ved vegbygging som kan få alvorlege konsekvensar for enkelte artar. Den mest negative effekten er truleg at leveområda vert fragmenterte og isolerte frå kvarandre. Dette gjeld særleg vegtrasear med høge gjerde eller andre objekt som reint fysisk kan hindre viltet å krysse vegen.

Ein annan negativ effekt er at vegframføring opnar for lettare tilkomst til område som frå før var lite tilgjengelege. Dette kan føre til auka forstyrningseffekt langt utanfor sjølve vegtraseen. Påkjørslar av vilt i vegbanen er òg stadvis eit alvorleg problem, ikkje berre for viltet men òg når det gjeld trafikktryggleik. Ved planlegging og tilrettelegging kan skadeverknadane avgrensast.

VASSDRAGSREGULERING

Vassdragsregulering er først og fremst aktuelt i samband med kraftproduksjon, drikkevatt og settefiskanlegg. På Stord har kraftproduksjon og regulering av vatn med tanke på drikkevatt vore aktuelt og fleire vassdrag på fjellet har blitt regulert.

Regulering av vatn kan føre til oversvømming av tidlegare hekke- og næringsøksområde og redusert næringstilgang som følgje av endra forhold i vatn og elvar (til dømes dårlegare gyteforhold for fisk, vandringshinder, dårlegare produksjon av botndyr, endra djupneforhold og hyppige- og store vasstandsendingar). Tørrlegging av elvar kan føre til lågare produksjon av insekt som har larvestadiet i vatn, noko som fører til dårlegare næringstilgang for fugl som lever av insekt i og ved elva. Lomartane er spesielt utsette for hyppige vasstandsendingar fordi dei oftast byggjer reiret like i vasskanten.

KRAFTLEIDNINGAR

Kraftlinjer kan vera problematisk særleg for fuglelivet. Forskjellige fugleartar vil vera ulikt utsett for kollisjonar og elektrokusjon. Kollisjonar med kraftlinjer tek truleg livet av fleire fuglar enn det som vert hausta under jakt.

Ved undersøkingar har ein funne spesielt mykje død fugl der leidningane kryssar søkk i terrenget. Kraftliner som strekkjer seg over toppar og høgder i terrenget ser òg ut til å vere særleg uheldige (Bevanger 1993). Statistikk frå Stavanger Museum syner at det er rovfuglar og hønsfuglar som oftast blir skadde av kraftlinjer. Av rovfuglar er både hubro og hønsfugl særleg utsett. Rovfuglar nyttar ofte stolpar som utkikkspostar og dør av elektrokusjon ved letting eller landing. Ein fann m.a. to unge havørner under ei kraftlinje ved Vad i 2002.

Kraftleidningar kan vera problematiske for viltet, særleg større fuglar som hønsfugl og rovfuglar er utsette. Foto: Magnus Johan Steinsvåg.

Det rimelegaste tiltaket for å redusere konflikten mellom fugl og kraftleidningar vil ofte vera å unngå kraftspenn i område med mykje fugl, som t.d. våtmarksområde, spillplassar og rastområde. Det er særleg viktig at kraftspenn ikkje blir lagt midt i innflygingssona for slike område. Eit anna, men kostbart, tiltak vil vera jordkabel. Auka bruk av jordkabel for lågspennettet og det lågare høgspennettet vil vera viktig for å redusere kollisjonar og elektrokusjon på utsette stadar (Bevanger og Thingstad 1988). Merking av kraftlinjer for å gjera linjene meir synlege for fugl har òg redusert talet på kollisjonar (Ålbu 1983).

AVFALL

Opne avfallsplassar har ofte blitt trekte fram i samband med uønskt store populasjonar av rev og kråkefugl som blir sett på som viktige predatorar på egg og ungar av jaktbart vilt. Kor stor rolle kråkefuglane spelar her er omdiskutert. Reven ser ut til å spele ei langt viktigare rolle enn både rovfugl, kråkefugl og mårdyr når det gjeld regulering av skogshønsbestandane. I Aust-Agder vart det dokumentert ein auke i bestandane av både mår, hønsfugl og storfugl ein periode etter utbrotet av reveskabb (Selås m. fl. 1995)*.

Små, private avfallsplassar "bak løa" kan ha den same effekten som større kommunale fyllingar. Det har òg blitt reist spørsmål om slakteavfall frå hjortejakta kan vere med å oppretthalde "kunstig" høge bestandar av rev og kråkefugl (Smedshaug & Sonerud 1997). Der- som ein har mistanke om at dette kan vere eit problem, bør ein ta konsekvensen av dette og "feie for eiga dør".

*På Stord, der ein ikkje har mår eller rev, kan det vere lett å skulde på kråkefugl for å forklare ein nedgang i talet på skogshøns. Det er imidlertid ingenting som tyder på at bestandane av kråkefugl har blitt større dei siste tiåra (kanskje med unntak av nøtteskrike, som likevel er ein fåtalig art). Meir nærliggande er det å sjå på endringar i vår eigen arealbruk (mindre utnytting av utmarksareala til husdyrbeite med påfølgande attgroing og fortetting av både lynghei og eldre skog, moderne skogsdrift med flatehogst, granplanting, drenering av myr mm.).

OPPDRETTSANLEGG

Oppdrettsnæringa kan i enkelte høve legge beslag på store areal og kan i visse høve komme i konflikt med viltinteressene. Eit oppdrettsanlegg kan ha ein direkte forstyrringseffekt, og plassering av anlegget nær kjende hekkeplassar for sjøfugl og andre nøkkelområde for viltet kan vere uheldig. Andre konflikhtar går på at enkelte dyreartar nyttar oppdrettsanlegg som matfat. Dei mest aktuelle "konfliktartane" er skarv, gråhegre, måsar (spesielt gråmåse og svartbak), ærfugl (som et blåskjel), oter og steinkobbe. Det er viktig at ein tar omsyn til denne problematikken ved framtidig plassering av oppdrettsanlegg. Dersom plassering av anlegga blir gjort i samråd med viltmyndigheitene, vil ein i større grad kunne unngå opplagte konflikhtar.

9. INFORMANTAR

Viltregistreringane har i stor grad vore basert på intervju av personar med god kjennskap til lokale viltoførekomstar. Utan desse ressurspersonane hadde det ikkje vore mogleg å gjennomføre prosjektet innanfor dei rammene som vart sett. Stor takk til alle!

Anders Bjørk	Stord	Rabben Jan	Stord
Furre Bjørn	Stord	Rimmereid Dag	Stord
Gjerde Ove	Fitjar	Sandvik Svein Inge	Fitjar
Gloppen Karl	Fitjar	Solli Ronald	Fitjar
Haktorson Heine	Stord	Stuve Lars	Stord
Heggland Tor Helge	Stord	Stuve Per	Stord
Helland Ole Berge	Fitjar	Vatten Arne	Stord
Helvik Arvid	Stord	Wiers Tore	Vaksdal
Ingebrigtsen Oscar	Stord	Aarbø Knut Berge	Fitjar
Lillevik Vidar	Stord	Asmund Aasheim	Stord

10. LITTERATUR

- Anon. 1995. Hordalandsrapporten 1993. - Krompen 24: 16-24.
- Austmo, L.B. og Steinsvåg, M.J. 2002. God eller dårlig biodiversitet? - Ei kritisk vurdering av forvaltningspraksis på framande artar. - Cand. scient. oppgåve. Norges teknisk-naturvitenskaplige universitet, Zoologisk Institutt. 97 s + vedlegg.
- Benonisen, K. 1997. Om plantelivet på Stord. - Krompen 26 (2): 86-92.
- Bevanger, K. & Thingstad, P.G. 1988. Forholdet fugl – konstruksjoner for overføring av elektrisk energi: en oversikt over kunnskapsnivået. - Økoforsk utredning; 1988:1, 133 s. Klæbu.
- Byrkjeland, S. 1999. Status for hekkande sjøfugl i Hordaland 1980-1998. - Fylkesmannen i Hordaland, miljøvernadv. MVA Rapport nr. 2/1999. 106 s. + vedlegg.
- Byrkjeland, S. 2003. Verna natur i Hordaland. - Krompen 32:17-33.
- Byrkjeland, S. & Voie, R. 1999. Sangsvanebestanden i Hordaland – 160% økning siden 1988. - Krompen 28: 176-187.
- Chapman, E. 1993. Årsmelding for LRSK Hordaland 1992. - Krompen 22 (2): 62-67.
- Clarke, A.W. 1992. Sjeldne fugler i Norge i 1990. Rapport fra Norsk sjeldenhetskomité for fugl (NSKF). - Vår Fuglefauna 15 (3): 139-154.
- Danielsen, I. 1996. Handlingsplan for truede og sårbare viltarter i Hordaland - med rødliste. - MVA-rapport 2-1996. 74 s.
- Direktoratet for Naturforvaltning 1996. Viltkartlegging. - DN-håndbok 11. 112 s.
- Direktoratet for Naturforvaltning 1999. Nasjonal rødliste for truede arter i Norge 1998. - DN-rapport 1999-3. 162 s.
- Falkenberg, F. 1999. Fugler i Hordaland 1998. Krompen 28: 66-87.
- Falkenberg, F. 2000. Fugler i Hordaland 1999. Krompen 29: 73-103.
- Falkenberg, F. 2001. Fugler i Hordaland 2000. Krompen 30: 74-105
- Falkenberg, F. 2002. Fugler i Hordaland 2001. - Krompen 31 (3): 94-119.
- Falkenberg, F. 2003a. Fugler i Hordaland 2002. - Krompen 32: 131-156.
- Falkenberg, F. 2003b. Invasjon av båndkorsnebb høsten 2002. - Krompen 32: 157-160.
- Folkestad, A.O. 1994. Teist *Cephus grylle*. S. 256 i: Gjershaug, J.O., Thingstad, P.G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. (red.) 1994. *Norsk fugleatlas*. - Norsk Ornitologisk Forening, Klæbu.
- Fremming, O.R. 1986. Bestandsnedgang av hubro (*Bubo bubo*) i Øst-Norge 1920-1980. - Viltrapport 40. Direktoratet for Naturforvaltning. Trondheim 1986.
- Gjerde, I. 1988. Storfuglbestanden i Hordaland: Størrelse, utvikling og forvaltning. - Fylkesmannen i Hordaland, miljøvernadv. Rapport. 33 s.
- Gjerde, I. 1990. Tiurleikar i Hordaland 1990. - Fylkesmannen i Hordaland, miljøvernadv. Internt notat.
- Gjershaug, J.O., Thingstad, P.G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. (red.) 1994. *Norsk fugleatlas*. - Norsk Ornitologisk Forening, Klæbu. 552 s.
- Haugset, T., Alfredsen, G. & Lie, M.H. 1996. Nøkkelbiotoper og artsmangfold i skog. Siste sjanse - Naturvernforbundet i Oslo og Akershus.
- Hegglund, T.H. 1995. Vadefuglane i Sævarhagsvikjo 1989-1994. - NOF, Sunnhordland Lokallag, Rapport, 102 s.
- Hegglund, T.H. 1997. Vadefuglane i Sævarhagsvikjo. - Krompen 26: 74-78.
- Hegglund, T.H. 2003. Sævarhagsvikjo. <http://cyberbirding.uib.no/nof/lokaliteter/>
- Helland, O.B. 2003. Rimbareid tjørna og Vestbøstادتjørna. <http://cyberbirding.uib.no/nof/lokaliteter/>
- Hjeljord, O. 1995. Ryper og jakt. Hvor stort uttak tåler en rypestamme? - Fagnytt Naturforvaltning nr. 6-1995. 4 s.
- Hogstad, O. 1994. Bøksanger *Phylloscopus sibilatrix*. S. 398 i: Gjershaug, J.O., Thingstad, P.G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. (red.) 1994. *Norsk fugleatlas*. - Norsk Ornitologisk Forening, Klæbu.
- Høyland, B.O., Hegglund, H. & Mjøs, A.T. 2000. Sjeldne fugler i Norge 1996. Rapport fra Norsk sjeldenhetskomité for fugl (NSKF). - Fugleåret 1996. Vår Fuglefauna Suppl. nr. 3: 4-23.
- Jacobsen, O.W. 1984. Haukugleinvasjon i Hordaland høsten 1983. - Krompen 13 (3): 133-135.
- Jacobsen, O.W. 1996. Kanadagåsa *Branta Canadensis* L. på Bømlø. - Krompen 25: 93-95.
- Jensen, T. & Mjøs, A.T. 1998. Sjeldne fugler i Norge 1995. Rapport fra Norsk sjeldenhetskomité for fugl (NSKF). - Fugleåret 1995. Vår Fuglefauna Suppl. nr. 2: 4-24.
- Kastdalen, I. 1992. Skogshøns og jakt. - Rapport, Norges Jeger og Fiskerforbund. 37s.
- Mjøs A.T. & Frantzen, E. 1996. Hordalandsrapporten 1994. - Krompen 25: 30-39.

- Mjøse, A.T. 1996. Hordalandsrapporten 1993. - Krompen 24:16-24.
- Nylund, R. 1997. Fuglebiotoper på Stord. - Krompen 26 (2): 82-83.
- NOF-Hordaland. 1997. Artsliste for Stord. - Krompen 26 (2): 64-68.
- Osaland, O.M. 1981. Fugleobservasjonar 1980. - Krompen 10: 76-82.
- Osaland, O.M. 1983. Ornitologiske observasjonar 1982. - Krompen 12: 92-99.
- Overvoll, O. 1994. Breeding ecology of goshawks (*Accipiter gentilis*) in western Norway. - Cand. scient. oppgave ved Universitetet i Bergen. 1-55.
- Pedersen, F.H. 1994. Sjeldne fugler i Hordaland 1993. Rapport fra LRSK Hordaland. - Krompen 23 (3): 112-117.
- Pedersen, F.H. 1995. Sjeldne fugler i Hordaland 1994. Rapport fra LRSK Hordaland. - Krompen 24 (2): 74-78.
- Pedersen, F.H. 1997. Sjeldne fugler i Hordaland 1996. Rapport fra LRSK-Hordaland. - Krompen 26 (3): 118-127.
- Rabben, J. 1995. Ein sjeldan sporv på Stord. - Vår Fuglefauna 18 (1): 54-55.
- Rabben, J. 1997. Naturen i Sunnhordland. Eige forlag. 176 s.
- Rabben, J. 2000. Turkart Stord. - Naturvernforbundet på Stord.
- Rimmereid, D. 1997. Sjøfuglreservata på Fitjar og Stord. - Krompen 26:79-81.
- Selås, V., Smedshaug, C.A., Lund, S.E. & Sonerud, G. 1995. Reveskabbens betydning for småviltet i Norge. - Fagnytt naturforvaltning nr. 10-1995: 1-4. Norges landbrukshøgskole.
- Smedshaug, C.A. & Sonerud, G.A. 1997. Rovdyr, åtsler og predasjon på småvilt. - Fagnytt naturforvaltning nr. 8-1997: 1-4. Norges landbrukshøgskole.
- Steen, O.F. 1996. Vandrefalkens bestandsstatus i Norge - fylkesoversikt pr. 1995. - Vandrefalken 3: 7.
- Steinsvåg, M.J. 2002. Kartlegging av hekkestadar for hønehekk (*Accipiter gentilis*) i Bømlo og Sveio kommunar, Hordaland. - Fylkesmannen i Hordaland, MVA-rapport 2-2002: 21s +vedlegg.
- Stormark, T.A. 1996. Flaggermus i Hordaland. Del III, s. 174-180 i Olsen, K.M. (red.): Kunnskapsstatus for flaggermus i Norge. - Norsk Zoologisk Forening. Rapport 2. 210 s.
- Størkersen, Ø.R. 1994. Gravand *Tadorna tadorna*. S. 70 i: Gjershaug, J.O., Thingstad, P.G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. (red.) 1994. *Norsk fugleatlas*. - Norsk Ornitologisk Forening, Klæbu.
- Syvertsen, P.O., Isaksen, K., Olsen, K.M., Rigstad, K. & Starholm, T. 2000. Kartlegging av flaggermus i Hordaland. Kunnskapsstatus 1999. - Norsk Zoologisk Forening. Rapport 9, manuskript.
- Vader, W. 1994. Tyvjo *Stervorarius parasiticus*. i: Gjershaug, J.O., Thingstad, P.G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. (red.) 1994. *Norsk fugleatlas*. - Norsk Ornitologisk Forening, Klæbu
- Voie, R. 1985. Fiskeørn i Hordaland. - Krompen 14: 78-79.
- Voie, R. 1985. Hærfugl i Hordaland. - Krompen 14:17-18.
- Voie, R. 1986. Isfugl i Hordaland. - Krompen 15: 112
- Ålbu, Ø. 1983. Kraftlinjer og fugl. - Rapport/Det Kgl. Norske videnskabers selskab, Museet. Zoologisk serie; 1983-8. 60s.

11. Artsliste med status

I den følgjande artslista har vi prøvd å gi ein grov kvantitativ status for dei ulike viltartane på Stord. Mange av desse vurderingane er høgst skjønsmessige. For det første er kunnskapsgrunnlaget i mange tilfelle for dårleg. Og særleg når det gjeld ein del fugleartar varierer talet svært mykje frå årstid til årstid og frå år til år. Det er sjølv sagt òg store nyansar i førekomsten artane imellom, og ikkje minst mellom dei ulike artsgruppene, som er umogleg å få fram i ei slik oversikt. For nokre artar, der ein meiner å ha grunnlag for det, er det gjort eit estimat for talet på hekkepar. Det vil òg vere mogleg å finna meir utfyllande informasjon i statuskapitlet. Ein del av vurderingane i lista kan heilt sikkert diskuteras, og det er eit ønske at ein i framtida skal få betre kunnskap om dei ulike artane sin status på Stord.

Kodesystem:

Status	Førekomst
D konstatert yngling	(x) enkeltobservasjonar
C sannsynlig yngling	(xx) fåtalig, uregelmessig
B mogleg yngling	X fåtalig, regelmessig
O observert	XX vanlig
* tidlegare	XXX talrik

Oppsummering:

	Status				Totalt
	D	C	B	O	
Amfibium	2	0	0	0	2
Krypdyr	2	0	0	0	2
Fuglar	108	6	11	85	210
Pattedyr	9	4	0	5	18
Totalt	121	10	11	90	232

Norsk namn	Vitskapeleg namn	Status	Førekomst			
			Vår	Sommar	Haust	Vinter
AMFIBIUM						
Padde	<i>Bufo bufo</i>	D	XX	XX	XX	i dvale
Frosk	<i>Rana temporaria</i>	D	XX	XX	XX	i dvale
KRYPDYR						
Stålorm	<i>Anguis fragilis</i>	D	XX	XX	XX	i dvale
Hoggorm	<i>Vipera berus</i>	D	XX	XX	XX	i dvale
FUGLAR						
LOMMAR						
Smålom	<i>Gavia stellata</i>	O	(xx)	(xx)	(xx)	(xx)
Storlom	<i>Gavia arctica</i>	D	X	X	(xx)	(xx)
DYKKARAR						
Dvergdykker	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	D	(xx)	(xx)	(xx)	(xx)
Gråstrupedykker	<i>Podiceps grisegena</i>	O	(x)		(x)	(x)
Horndykker	<i>Podiceps auritus</i>	O	(x)		(x)	(x)
STORMFUGLAR						
Havhest	<i>Fulmarus glacialis</i>	O			(x)	
Havsvale	<i>Hydrobates pelagicus</i>	O			(xx)	
PELIKANFUGLAR						
Havsule	<i>Sula bassana</i>	O	(xx)		(xx)	(xx)
Storskarv	<i>Phalacrocorax carbo</i>	O	X		X	X
Toppskarv	<i>Phalacrocorax aristotelis</i>	O	X	(xx)	X	X
STORKEFUGLAR						
Rørdrum	<i>Botaurus stellaris</i>	O				(x)
Gråhegre	<i>Ardea cinerea</i>	D	XX	XX	XX	XX
ANDEFUGLAR						
Knoppsvane	<i>Cygnus olor</i>	O	(xx)		(xx)	(xx)
Songsvane	<i>Cygnus cygnus</i>	O	X		X	X
Sædgås	<i>Anser fabialis</i>	O	(x)		(x)	(x)
Kortnebbgås	<i>Anser brachyrhynchus</i>	O			(xx)	(xx)

Norsk namn	Vitskapeleg namn	Status	Førekomst			
			Vår	Sommar	Haust	Vinter
Tundragås	<i>Anser albifrons</i>	O			(x)	(x)
Grågås	<i>Anser anser</i>	D	XX	X	XX	(xx)
Kanadagås	<i>Branta canadensis</i>	D	X	X	X	X
Gravand	<i>Tadorna tadorna</i>	D	(xx)	(xx)	(xx)	
Mandarinand	<i>Aix galericulata</i>	O	(x)	(x)		
Brunnakke	<i>Anas penelope</i>	C	X	X	X	X
Krikkand	<i>Anas crecca</i>	D	X	XX	X	(x)
Stökkand	<i>Anas platyrhynchos</i>	D	XX	XX	XX	XX
Stjertand	<i>Anas acuta</i>	O	(x)			
Knekkand	<i>Anas querquedula</i>	B	(x)	(x)		
Skeiand	<i>Anas clypeata</i>	O	(x)		(x)	
Taffeland	<i>Aythya ferina</i>	O	(xx)		(xx)	(xx)
Toppand	<i>Aythya fuligula</i>	B	X	(xx)	X	X
Bergand	<i>Aythya marila</i>	O	(xx)		(x)	(xx)
Ærfugl	<i>Somateria mollissima</i>	D	XX	XX	XX	XX
Havelle	<i>Clangula hyemalis</i>	O	(xx)		(xx)	(xx)
Svartand	<i>Melanitta nigra</i>	O	(xx)		(xx)	(xx)
Sjørørre	<i>Melanitta fusca</i>	O	(xx)		(xx)	(xx)
Kvinand	<i>Bucephala clangula</i>	O	XX	(xx)	XX	XX
Lappfiskand	<i>Mergus albellus</i>	O			(x)	(x)
Siland	<i>Mergus serrator</i>	D	XX	XX	XX	XX
Laksand	<i>Mergus merganser</i>	O	(xx)		(xx)	(xx)
Stivhaleand	<i>Oxyura jamaicensis</i>	O	(x)			
ROVFUGLAR						
Havørn	<i>Haliaeetus albicilla</i>	D	X	3-5 par	X	X
Sivhauk	<i>Circus aeruginosus</i>	O	(x)			
Hønehauk	<i>Accipiter gentilis</i>	D	X	6-8 par	X	X
Sporvehauk	<i>Accipiter nisus</i>	D	XX	XX	XX	XX
Musvåk	<i>Buteo buteo</i>	D	(xx)	(xx)	(xx)	
Fjellvåk	<i>Buteo lagopus</i>	D	X	X	X	
Kongeørn	<i>Aquila chrysaetos</i>	D	X	1-2 par	X	X
Fiskeørn	<i>Pandion haliaetus</i>	O	(x)		(x)	
Tårnfalk	<i>Falco tinnunculus</i>	D	X	X	X	(xx)
Dvergfalk	<i>Falco columbarius</i>	D	X	X	X	(xx)
Jaktfalk	<i>Falco subbuteo</i>	O	(xx)		(xx)	(xx)
Vandrefalk	<i>Falco peregrinus</i>	B	(xx)		(xx)	(xx)
HØNSEFUGLAR						
Lirype	<i>Lagopus lagopus</i>	D	X	X	X	X
Fjellrype	<i>Lagopus mutus</i>	D	X	X	X	X
Orrfugl	<i>Tetrao tetrix</i>	D	XX	XX	XX	XX
Storfugl	<i>Tetrao urogallus</i>	D	X	X	X	X
Vaktel	<i>Perdix perdix</i>	O		(x)		
Fasan	<i>Phasianus colchicus</i>	O	(x)	(x)	(x)	(x)
TRANEFUGLAR						
Vannrikse	<i>Rallus aquaticus</i>	C	(xx)	(xx)	(xx)	(xx)
Myrrikse	<i>Porzana porzana</i>	B		(xx)	(xx)	
Åkerrikse	<i>Crex crex</i>	C*	(x)	(x)	(x)	
Sivhøne	<i>Gallinula chloropus</i>	B	(xx)	(x)	(xx)	(xx)
Sothøne	<i>Fulica atra</i>	B	(xx)		(xx)	(xx)
VADEFUGLAR						
Tjeld	<i>Haematopus ostralegus</i>	D	XX	XX	XX	(x)
Sandlo	<i>Charadrius hiaticula</i>	O	(xx)		(xx)	
Heilo	<i>Pluvialis apricaria</i>	D	X	X	X	
Tundralo	<i>Pluvialis squatarola</i>	O			(xx)	
Vipe	<i>Vanellus vanellus</i>	D	XX	XX	XX	(xx)
Polarsnipe	<i>Calidris canutus</i>	O			(xx)	

Norsk namn	Vitskapeleg namn	Status	Førekomst			
			Vår	Sommar	Haust	Vinter
Sandløpar	<i>Calidris alba</i>	O			(x)	
Dvergsnipe	<i>Calidris minuta</i>	O			(xx)	
Tundrasnipe	<i>Calidris ferruginea</i>	O			(xx)	
Fjøreplytt	<i>Calidris maritima</i>	O	(xx)		(xx)	(xx)
Myrsnipe	<i>Calidris alpina</i>	O	(xx)		X	(xx)
Brushane	<i>Philomachus pugnax</i>	O	X		X	
Enkeltbekkasin	<i>Gallinago gallinago</i>	D	XX	XX	XX	X
Dobbeltbekkasin	<i>Gallinago media</i>	O			(x)	
Rugde	<i>Scolopax rusticola</i>	D	XX	XX	XX	X
Lappspove	<i>Limosa lapponica</i>	O	(x)		(xx)	
Småspove	<i>Numenius phaeopus</i>	O	(xx)		(xx)	
Storspove	<i>Numenius arquata</i>	D	X	X	X	
Sotsnipe	<i>Tringa erythropus</i>	O			(xx)	
Raudstilk	<i>Tringa totanus</i>	D	XX	XX	XX	(x)
Gluttsnipe	<i>Tringa nebularia</i>	O	(xx)		(xx)	
Skogsnipe	<i>Tringa ochropus</i>	O		(xx)	(xx)	
Grønstilk	<i>Tringa glareola</i>	O		(x)	(x)	
Strandsnipe	<i>Actitis hypoleucos</i>	D	XX	XX	XX	
Steinvendar	<i>Arenaria interpres</i>	O	(xx)	(xx)	(xx)	
JOAR, MÅSAR OG TERNER						
Tjuvjo	<i>Stercorarius parasiticus</i>	D	(xx)	X	(xx)	
Storjo	<i>Stercorarius skua</i>	O	(x)	(x)	(x)	
Dvergmåse	<i>Larus minutus</i>	O			(x)	
Hettemåse	<i>Larus ridibundus</i>	O	(xx)		(xx)	(xx)
Fiskemåse	<i>Larus canus</i>	D	XX	XX	XX	XX
Sildemåse	<i>Larus fuscus</i>	D	XX	XX	XX	
Gråmåse	<i>Larus argentatus</i>	D	XX	XX	XX	XX
Grønlandsmåse	<i>Larus glaucoides</i>	O	(x)			
Polarmåse	<i>Larus hyperboreus</i>	O			(x)	(x)
Svartbak	<i>Larus marinus</i>	D	XX	XX	XX	XX
Krykkje	<i>Rissa tridactyla</i>	O			(x)	(x)
Splitterne	<i>Sterna sandvicensis</i>	O	(x)			
Makrellterne	<i>Sterna hirundo</i>	D		XX		
Raudnebbterne	<i>Sterna paradisaea</i>	D		XX		
ALKEFUGLAR						
Lomvi	<i>Uria aalge</i>	O	X		X	X
Alke	<i>Alca torda</i>	O	(xx)	(x)	(xx)	(xx)
Teist	<i>Cepphus grylle</i>	D*	(xx)	(xx)	(xx)	(xx)
Alkekonge	<i>Alle alle</i>	O	(xx)		(xx)	(XX)
Lunde	<i>Fratercula arctica</i>	O	(xx)		(x)	
SANDHØNS						
Steppehøne	<i>Syrhaptes paradoxus</i>	O	(x)			
DUER						
Bydue	<i>Columba livia</i>	D	X	X	X	X
Ringdue	<i>Columba palumbus</i>	D	XX	XX	XX	XX
Tyrkerdue	<i>Streptopelia decaocto</i>	D	X	X	X	X
Turteldue	<i>Streptopelia turtur</i>	O		(x)		
GAUKEFUGLAR						
Gauk	<i>Cuculus canorus</i>	D		X		
UGLER						
Hubro	<i>Bubo bubo</i>	D	X	X	X	X
Snøugle	<i>Nyctea scandiaca</i>	O				
Haukugle	<i>Surnia ulula</i>	O	(x)		(x)	(x)
Kattugle	<i>Strix aluco</i>	D	XX	XX	XX	XX

Norsk namn	Vitskapeleg namn	Status	Førekost			
			Vår	Sommar	Haust	Vinter
Hornugle	<i>Asio otus</i>	O	(x)		(x)	(x)
Jordugle	<i>Asio flammeus</i>	O	(x)		(x)	
Perleugle	<i>Aegolius funereus</i>	O	(x)		(x)	
SEGLARAR						
Tårnseglar	<i>Apus apus</i>	D		X		
RÅKEFUGLAR						
Isfugl	<i>Alcedo atthis</i>	O	(x)			
Hærfugl	<i>Upupa epops</i>	O			(x)	
SPETTEFUGLAR						
Vendehals	<i>Jynx torquilla</i>	D	(xx)	(xx)	(xx)	
Gråspett	<i>Picus canus</i>	D	X	X	X	X
Grønspett	<i>Picus viridis</i>	D	X	X	X	X
Flaggspett	<i>Dendrocopos major</i>	D	X	X	X	X
Kvitryggspett	<i>Dendrocopos leucotos</i>	D	X	X	X	X
Dvergspett	<i>Dendrocopos minor</i>	D	X	X	X	X
SPORVEFUGLAR						
Songlerke	<i>Alauda arvensis</i>	D	X	X	X	
Sandsvale	<i>Riparia riparia</i>	D*		(x)		
Låvesvale	<i>Hirundo rustica</i>	D	X	X	X	
Amursvale	<i>Hirundo daurica</i>	O		(x)		
Taksvale	<i>Delichon urbica</i>	D	X	XX	X	
Trepiplerke	<i>Anthus trivialis</i>	D	XX	XX	XX	
Heipiplerke	<i>Anthus pratensis</i>	D	XX	XX	XX	(xx)
Skjærpiplerke	<i>Anthus petrosus</i>	D	X	X	X	X
Gulerle	<i>Motacilla flava</i>	O				
Sørlig gulerle	<i>M. f. flava</i>			(x)		
Såerle	<i>M. f. thunbergii</i>		(xx)		(xx)	
Vintererle	<i>Motacilla cinerea</i>	O	(x)			(x)
Linerle	<i>Motacilla alba</i>	D				
Linerte	<i>M. a. alba</i>		X	XX	XX	
Svartryggerle	<i>M. a. yarrellii</i>		(x)	(x)	(x)	
Sidensvans	<i>Bombycilla garrulus</i>	O			X	X
Fossefall	<i>Cinclus cinclus</i>	D	X	5-10 par	X	X
Gjerdsmett	<i>Troglodytes troglodytes</i>	D	XXX	XXX	XXX	X
Jernsporv	<i>Prunella modularis</i>	D	XX	XX	XX	(xx)
Raudstrupe	<i>Erithacus rubecula</i>	D	XXX	XXX	XXX	X
Raudstjert	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	D	X	X	X	
Buskskvett	<i>Saxicola rubetra</i>	D	X	X	X	
Svartstrupe	<i>Saxicola torquata</i>	D	(xx)	(xx)	(xx)	
Steinskvett	<i>Oenanthe oenanthe</i>	D	X	X	X	
Ringtrast	<i>Turdus torquatus</i>	D	X	X	X	
Svarttrast	<i>Turdus merula</i>	D	XXX	XXX	XXX	XX
Gråtrast	<i>Turdus pilaris</i>	D	XX	XX	XX	X
Måltrast	<i>Turdus philomelos</i>	D	XX	XX	XX	(xx)
Raudvengetrast	<i>Turdus iliacus</i>	D	XXX	XXX	XXX	X
Duetrast	<i>Turdus viscivorus</i>	O				(x)
Grashoppesongar	<i>Locustella naevia</i>	B	(x)	(x)		
Sivsongar	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	D	X	X	X	
Gulsongar	<i>Hippolais icterina</i>	B	X	X	X	
Møllar	<i>Sylvia curruca</i>	C	(xx)	(xx)	(xx)	
Tomsongar	<i>Sylvia communis</i>	D	X	X	X	
Hagesongar	<i>Sylvia borin</i>	B	X	X	X	
Munk	<i>Sylvia atricapilla</i>	D	XX	XX	XX	(x)
Bøksongar	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	B	(x)	(x)		
Gransongar	<i>Phylloscopus collybita</i>	D	XX	XX	XX	
Lauvsongar	<i>Phylloscopus trochilus</i>	D	XXX	XXX	XXX	

Norsk namn	Vitskapeleg namn	Status	Førekomst			
			Vår	Sommar	Haust	Vinter
Fuglekonge	<i>Regulus regulus</i>	D	XX	XX	XX	XX
Gråflugesnappar	<i>Muscicapa striata</i>	D	X	X	X	
Svartkvitflugesnappar	<i>Ficedula hypoleuca</i>	D	XX	XX	XX	
Stjertmeis	<i>Aegithalos caudatus</i>	D	X	X	X	X
Lauvmeis	<i>Parus palustris</i>	D	X	X	X	X
Granmeis	<i>Parus montanus</i>	D	XXX	XXX	XXX	XXX
Toppmeis	<i>Parus cristatus</i>	D	XX	XX	XX	XX
Svartmeis	<i>Parus ater</i>	D	X	X	X	X
Blåmeis	<i>Parus caeruleus</i>	D	XXX	XXX	XXX	XXX
Kjøtmeis	<i>Parus major</i>	D	XXX	XXX	XXX	XXX
Spettmeis	<i>Sitta europaea</i>	D	X	X	X	X
Trekrypar	<i>Certhia familiaris</i>	D	X	X	X	X
Tomskate	<i>Lanius collurio</i>	D	(x)	(x)		
Varslar	<i>Lanius excubitor</i>	O				(x)
Nøtteskrike	<i>Garrulus glandarius</i>	D	X	X	X	X
Skjor	<i>Pica pica</i>	D	XX	XX	XX	XX
Nøttekråke	<i>Nucifraga caryocatactes</i>	O			(x)	(x)
Kaie	<i>Corvus monedula</i>	B	(xx)	(xx)	(xx)	(xx)
Kornkråke	<i>Corvus frugilegus</i>	O	(xx)	(xx)	(xx)	(xx)
Kråke	<i>Corvus cornix</i>	D	XX	XX	XX	XX
Svartkråke	<i>Corvus corone</i>	O	(x)			
Ramn	<i>Corvus corax</i>	D	X	X	X	X
Stare	<i>Sturnus vulgaris</i>	D	XX	XX	XX	X
Rosenstare	<i>Sturnus roseus</i>	O			(x)	
Gråsporv	<i>Passer domesticus</i>	D	XX	XX	XX	XX
Pilfink	<i>Passer montanus</i>	O	(xx)	(xx)	(xx)	(xx)
Bokfink	<i>Fringilla coelebs</i>	D	XXX	XXX	XXX	(xx)
Bjørkefink	<i>Fringilla montifringilla</i>	D	X	X	X	(xx)
Grønfink	<i>Carduelis chloris</i>	D	XX	XX	XX	X
Stillits	<i>Carduelis carduelis</i>	O			(xx)	(xx)
Grønsisik	<i>Carduelis spinus</i>	D	X	X	X	X
Tomirisk	<i>Carduelis cannabina</i>	C	X	X	X	X
Bergirisk	<i>Carduelis flavirostris</i>	D	X	X	X	X
Brunsisik	<i>Carduelis cabaret</i>	D	XX	XX	XX	X
Gråsisik	<i>Carduelis flammea</i>	D	X	X	X	X
Polarsisik	<i>Carduelis hornemanni</i>	O	(x)			
Bandkorsnebb	<i>Loxia leucoptera</i>	O				(xx)
Grankorsnebb	<i>Loxia curvirostra</i>	D	X	X	X	X
Furukorsnebb	<i>Loxia pytyopsittacus</i>	D	X	X	X	X
Dompap	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	D	X	X	X	X
Kjernebitar	<i>Coccothraustes</i>	O	(x)			(x)
Lappsporv	<i>Calcarius lapponicus</i>	O	(xx)		(xx)	
Snøsporv	<i>Plectrophenax nivalis</i>	C	(xx)	X	(xx)	(xx)
Kvithodesporv	<i>Emberiza leucocephalos</i>	O	(x)			(x)
Gulsporv	<i>Emberiza citrinella</i>	D	X	(xx)	X	X
Sivsporv	<i>Emberiza schoeniclus</i>	D	X	X	X	

PATTEDYR

INSEKTETARAR

Piggsvin	<i>Erinaceus europaeus</i>	D	XX	XX	XX	i dvale
Vanlig spissmus	<i>Sorex araneus</i>	D	XXX	XXX	XXX	XXX
Dvergspissmus	<i>Sorex minutus</i>	D	XXX	XXX	XXX	XXX

FLAGGERMUS

Vannflaggermus	<i>Myotis daubentonii</i>	C	XX	XX	XX	i dvale
Nordflaggermus	<i>Eptesicus nilssonii</i>	C	XX	XX	XX	i dvale
Dvergflaggermus	<i>Pipistrellus pygmaeus</i>	C	XX	XX	XX	i dvale

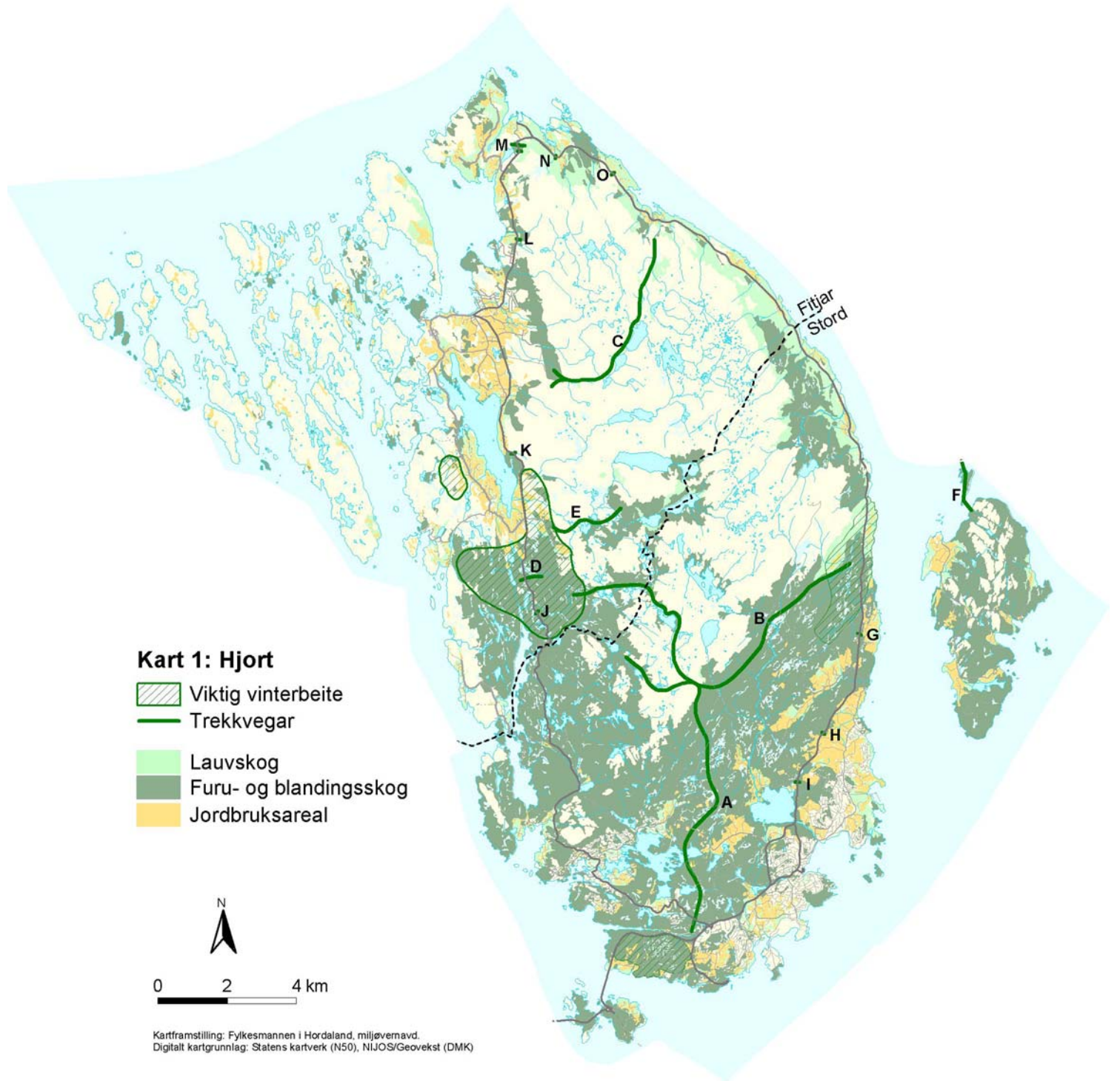
Norsk namn	Vitskapeleg namn	Status	Førekomst			
			Vår	Sommar	Haust	Vinter
ROVDYR						
Raudrev	<i>Vulpes vulpes</i>	O	(x)	(x)	(x)	(x)
Mink	<i>Mustela vison</i>	D	XX	XX	XX	XX
Røyskatt	<i>Mustela ereminea</i>	D	X	X	X	X
Mår	<i>Martes martes</i>	D	X	X	X	X
Oter	<i>Lutra lutra</i>	O	(xx)	(xx)	(xx)	(xx)
SELAR						
Steinkobbe	<i>Phoca vitulina</i>	O	X	X	X	X
Havert	<i>Halichoerus grypus</i>	O	(xx)	(xx)	(xx)	(xx)
HJORTEDYR						
Hjort	<i>Cervus elaphus</i>	D	XX	XX	XX	XX
Elg	<i>Alces alces</i>	O	(x)	(x)	(x)	(x)
HAREDYR						
Hare	<i>Lepus timidus</i>	D	XX	XX	XX	XX
GNAGARAR						
Ekorn	<i>Sciurus vulgaris</i>	D	XX	XX	XX	XX
Brunrotte	<i>Rattus norvegicus</i>	C	X	X	X	X
Lita skogmus	<i>Apodemus sylvaticus</i>	?	XXX	XXX	XXX	XXX
Markmus	<i>Microtus agrestis</i>	?	XXX	XXX	XXX	XXX
Klatremus	<i>Clethrionomys glareolus</i>	?	XX	XX	XX	XX

12. KART

Alle kommunar har informasjonen frå viltkartlegginga på digital form. På denne måten kan kommunen sjølv framstille temakart etter behov. I nokre samanhengar kan det vere praktisk å ha viltkart i plotta utgåve. Ved plotting og t.d. ved framstilling av viltinformasjon i kommuneplanen sin arealdel er det vanleg praksis å dele informasjonen i fire tema: 1) Småvilt, 2) Hjortevilt, 3) Opplysningar unnateke offentlegheit og 4) Prioriterte viltområde.

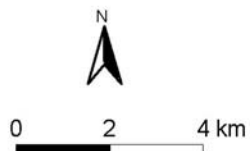
I denne viltrapporten er berre hjorteviltkartet og kartet over prioriterte viltområde vedlagt. Prioriteringskartet er framstilt på grunnlag av dei andre temakarta og nokre område er justerte ved fagleg skjøn på grunnlag av opplysningar om fåtalige og sårbare artar og kunnskap om dei aktuelle artane sine krav til leveområde.

Med unntak av opplysningane som er unnateke offentlegheit (t.d. hekkeplassar for enkelte trua og sårbare artar), er underliggende opplysningar allment tilgjenge på Internet, i Naturbasen på Direktoratet for naturforvaltning sine heimesider: www.naturforvaltning.no

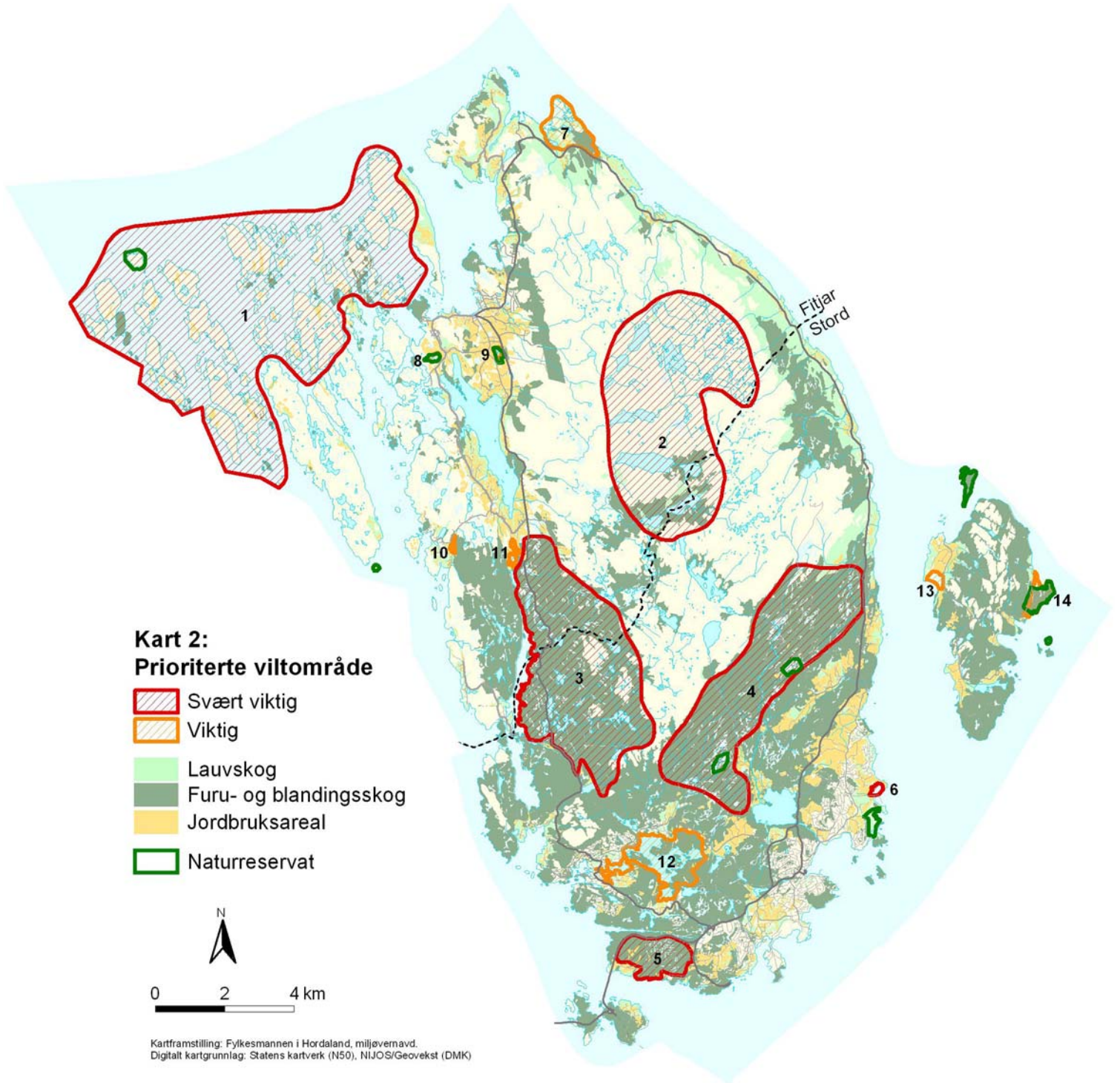

Kart 1: Hjort

- Viktig vinterbeite
- Trekkvegar
- Lauvskog
- Furu- og blandingskog
- Jordbruksareal

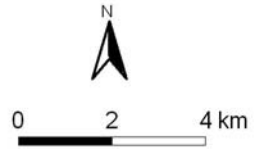

Kartframstilling: Fylkesmannen i Hordaland, miljøvernadv.
 Digitalt kartgrunnlag: Statens kartverk (N50), NIJOS/Geovekst (DMK)

**Kart 2:
Prioriterte viltområde**

- Svært viktig
- Viktig
- Lauvskog
- Furu- og blandingskog
- Jordbruksareal
- Naturresevat

Kartframstilling: Fylkesmannen i Hordaland, miljøvernavd.
 Digitalt kartgrunnlag: Statens kartverk (N50), NIJOS/Geovekst (DMK)

ISBN 82-8060-028-0
ISSN 0804-6387